

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

ANTON ÇEHOV'UN “MARTI” OYUNUNDA
KARAKTER ÇÖZÜMLEMESİ

Yüksek Lisans Tezi

NURİ NALBANTOĞLU

İSTANBUL, 2011

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUCULUK PROGRAMI

ANTON ÇEHOV'UN “MARTI” OYUNUNDA
KARAKTER ÇÖZÜMLEMESİ

Yüksek Lisans Tezi

NURİ NALBANTOĞLU

Tez Danışmanı: Öğr. Gör. ZURAB SIKHALURİDZE

İSTANBUL, 2011

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
İLGİLİ ENSTİTÜ ADI
YÜKSEK LİSANS PROGRAM ADI

Tezin Adı: Anton Çehov'un "Martı" Oyununda Karakter Çözümlemesi
Öğrencinin Adı Soyadı: Nuri Nalbantoğlu
Tez Savunma Tarihi: 30 Aralık 2011

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Burak KÜNTAY
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Öğr. Gör. Zurab SIKHARULIDZE
Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı

Öğr. Gör. Zurab Sıkharulidze

.....

Üye

Öğr. Gör. Tamar Khorava

.....

Üye

Doç. Dr. Melih Zafer Arıcan

.....

TEŐEKKÖR

Yüksek lisans eğitimi boyunca ve bu bilimsel çalışmayla sonuçlanan aşamaya kadar bana emek veren değerli hocalarım Sayın Tamar Khorava, Ali Düşenkalkar, Sibel Arslan Yeşilay ve İleri Oyunculuk Bölüm Başkanı ve tez danışmanım Sayın Zurab Skhaluridze'ye;

Oyunculuk eğitimim ve kariyerim boyunca her an yanımda bulunan ve desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İSTANBUL, 2011

Nuri NALBANTOĞLU

ÖZET

ANTON ÇEHOV'UN “MARTI” OYUNUNDA KARAKTER ANALİZİ

Nalbantoğlu, Nuri

İleri Oyunculuk Programı

Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Zurab Skhaluridze

Aralık 2011, 74 sayfa

Anton Çehov'un “Martı” adlı eseri, bir rolün yaratım sürecini ortaya koymak amacıyla yönelik olarak yapılan, yapılması gereken ön çalışmalara iyi örnek teşkil edeceği düşüncesiyle seçilmiştir. Çalışma kapsamında oyunculuk alanında karakterin iyi yorumlanabilmesi için yazar, dönem, eserin fabeli (iskeleti), ideası (ana fikri), türü, konusu, otobiyografi çıkarılması, karakterin büyük isteği ve amacı konuları, ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anton Çehov, Martı, Treplev

ABSTRACT

CHARACTER ANALYSIS FOR THE PLAY “THE SEAGULL” BY ANTON ÇEHOV

Nalbantoğlu, Nuri

Advanced Acting Graduate Program
Supervisor: Zurab Skhaluridze

December 2011, 74 pages

Anton Çehov's play “The Seagull” was selected with the consideration of this particular play being well model to the preliminary studies and what needs to be done towards putting a play on a stage. In order to better interpret the character of this play in the sense of acting, topics such as time period, framework, idea, type and subject of the play, writer, characters enthusiams, dream and writing an autobiography were studied in details.

Keywords: Anton Çehov, The Seagull, Treplev

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. OYUN METNİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	2
2.1 YAZAR.....	2
2.2 DÖNEM RUSYASI.....	6
2.3 DÖNEM TİYATROSU.....	6
2.4 OYUNUN FABELİ.....	7
2.4.1 Perdelere Göre Oyundaki Büyük Olaylar.....	7
2.4.2 Karakterler.....	9
2.5 ESERİN İDEASI (ANA FİKRİ).....	9
2.6 ESERİN KONUSU.....	9
2.7 ESERİN TÜRÜ.....	10
3. KARAKTER ÇALIŞMASI.....	11
3.1 KARAKTERİN OLUŞTURULMASINDA YAPILAN İNCELEMELER.....	11
3.1.1 Martı'da İletişimsizlik Unsuru.....	11
3.1.2 Martı'da Zaman ve Uzam.....	11
3.2 KARAKTERİN İNCELENMESİ VE OTOBİYOGRAFİSİ.....	12
3.3 ROLÜN BÜYÜK İSTEĞİ VE ÜSTÜN AMACI.....	13
3.4 OLAYLARIN SIRALANMASI.....	13
3.4.1 Birinci Perde.....	13
3.4.2 İkinci Perde.....	14
3.4.3 Üçüncü Perde.....	15
3.4.4 Dördüncü Perde.....	16
3.5 OLAYLARDA AMAÇ VE İSTEKLER.....	18
3.5.1 Birinci Perde.....	18
3.5.2 İkinci Perde.....	19

3.5.3 Üçüncü Perde.....	20
3.5.4 Dördüncü Perde.....	21
4. ROLÜN YORUMU(İÇERİK VE BİÇİM).....	23
5. SONUÇ.....	25
KAYNAKÇA.....	26
EKLER	
Ek1-Oyun Metni.....	29

1. GİRİŞ

Anton Pavloviç Çehov, Gogol&Puşkin sonrası Rus Edebiyatı'nın dünyaya armağan ettiği en büyük yazarlardan biridir. O dönemde yaşamış birçok edebiyatçının aksine, büyük bir değişim yaşıyan ülke insanlarını anlayabilmiş, davranış ve düşüncelerinin psikolojik temellerini tahlil edebilmiştir.

Martı adlı oyunu; yok olmak üzere olan burjuva ve derebeyi sınıfı insanların gündelik öykülerini, hayattan isteklerini ve birbirleriyle olan ilişkilerini anlatır. Oyunda farklı sınıftan insanları da görürüz. Çehov'un dehası; tüm bu insanları, basit bir oyun kurgusu içinde, son derece yalın, bir o kadar da derinlikli bir oyunda bir araya getirerek kendini gösterir. Bir oyuncu için Çehov karakteri çalışmak zordur, çünkü çok katmanlı karakterleri tahlil etmek, karakterlerin oyundaki “yaşam süreçlerinde” yaşadıkları “an”ları kavramak, düşünce-eylem bağlamındaki “eşikteki insan” durumunu anlamak ve tüm bunları sahnede canlandırmak son derece güçtür. Çehov, oyuncular için sınırları kolay kolay çizilemeyecek bir çalışma alanı koyar önümüze. Bu yüzden profesyonel oyuncular, eğitimlerinin ya da meslek hayatlarının bir döneminde mutlaka bir Çehov karakterini çalışmalı, imkân varsa yarattığı bu karakter ile seyirciyle buluşmalıdır.

2. OYUN METNİNİN DEĞERLENDİRMESİ

2.1 YAZAR

Anton Pavloviç Çehov (29 Ocak 1860, Taganrog Rusya - 15 Temmuz 1904, Badenweiler, Almanya), Rus tiyatro yazarı ve modern kısa öykülerin kurucularındandır. 19. yüzyıl Rus eleştiri gerçekçi tiyatrosunun en önde gelen temsilcileri arasında yer alır. Büyükbabası serf olan Çehov, çocukken babasının dükkânında çalıştı. 1871'de dükkân batınca ailesi evlerini satıp Moskova'ya gitti. 1879'da kendisi de Moskova'ya giderek, üniversitede tıp öğrenimi gördü. Erkek kardeşinin de desteğiyle para kazanmak için gülmece dergilerine kısa yazılar göndermeye başladı. Moskova ve Petersburg gülmece dergilerinde yüzlerce fıkra, öykü, öyküsel yazı, nükte, dramatik taslaklar yayımladı. 1883-86 yıllarında Oskolsi (Alıntılar) dergisinde üç yüzden çok yazısı çıktı. 1886'dan sonra yazıları, dostluk kurduğu yayımcı Suvorin tarafından Novoye Vremya (Yeni Çağ) dergisinde yayımlandı. Oyun yazmaya yöneldi, başarısızlığa uğraması üzerine yine hikâyeye yazmaya devam etti.

Tolstoycu dünya görüşünü benimsedi. Çar tarafından mahkûm edilen kişilerin yaşam koşullarını yerinde incelemek için bir Uzakdoğu adası olan Sahalin'e geziye çıktı. 1891'de Suvorin'le birlikte Batı Avrupa'ya gitti. 1892'de ailesiyle birlikte Moskova yakınlarındaki Melikhovo köyüne yerleşerek, kendini yazmaya verdi. "Martı" adlı oyunu, konuşma ve ruhsal havanın eylem ve olaylara ağır basması nedeniyle 1896'da St. Petersburg Aleksandrinskiy Tiyatrosu'ndan geri dönünce, yine hikâyeye yöneldi. Bu dönemde köylülere yardım için düzenlenen eylemlere katıldı. 1897'de Fransa'ya giderek Dreyfus davasında Zola'yı destekledi. Liberal halkçılık, Tolstoyculuk ve "dekadans"la hesaplaşma bağlamında maddeci ve demokratik temele dayalı bir dünya görüşüne bağlandı. 1899'da sağlık nedenleriyle (akciğer veremi) Yalta'ya taşındı. O sırada Kırım'da yaşamakta olan L. Tolstoy ve Maksim Gorki ile yakın dostluk kurdu.

Dostları, Nemiroviç-Dançenko ile K. Stanislavki'nin Moskova Sanat Tiyatrosu'nu kurmaları üzerine oyunlarını onlara verdi. 1895-1904 yılları arasındaki çalışmalarıyla Rus tiyatrosunun yenileyicisi oldu, oyunları özellikle de "Martı" büyük başarı kazandı.

1902'de, Çar II. Nikola'nın Gorki'nin Rus Bilimler Akademisi'ne üye olmasını onaylamaması üzerine, 1900 yılında onursal üye seçildiği Akademi'den ayrıldı. 1903-1904 yıllarını sağlık nedenleriyle Güney Almanya'daki bir sağlık yurdunda geçirmek zorunda kaldı.

1880'lerde hükümet baskısının siyasal ve toplumsal eylemciliğe engel olduğu bir dönemde, yazı yaşamını sürdürmeye çalışmış olan Çehov, 19. yüzyıl büyük Rus dünya edebiyatının en büyük adlarından. Çehov'un çoğu zaman şiirsel - lirik- ve psikolojik gerçekçilik olarak nitelenen oyunları, 1905 Devrim öncesi Çarlık Rusyası'nın şehir-taşra ikiliğini kendinde barındırdığı kadar, aristokrasinin çöküşü ile birlikte ortaya çıkan yeni koşulları da kendinde barındıran, toplumsal yaşamın çelişmeli birliğini yansıtır; eskimiş, ömrünü yitirmiş, eski toplum düzeninin insanlarını, yeni bir düzenin gelmesi umudu karşısında ele alarak, bu insanların iç dünyalarında -iç dramlarında- toplumsal dış dünyanın dramını ortaya koyar; yaşamın dokunaklılığını, gündelik yaşamın kendi varoluşu içinde verir ve yaşamı "kendiliğinden" oluşturur.

Bu nedenle, Çehov'un oyunlarının en önemli iki ögesi, tıpkı yaşamın kendisi gibi, onun çelişkin birer yansısı olan oyun kişileri ile -dramatik- iç eylemdir. Bu kişiler, genel karşıtlığı içinde, duydukları boşlukta değer anlayışını yitirmiş ama bunun farkında olan, gündelik yaşamın sıkıcı ve aynı zamanda katı gerçekleri karşısında ezilen ya da buna bireysel ve nihilistçe başkaldıran; toplumsal değişim dinamiğinin ortaya çıkardığı, yeni ekonomik güçlere sahip; halktan yana toplumsal bir yaşam değişikliğini esinleten aydınlardır. Bu kişilerin bir bölümü, yaşamın tutkulu, hoşgörülü, çalışkan, bozulmamış geleceğe açık yanını verirken öbür bölümü yaşamın, boş, sıkıcı, yılgınlıkla kapalı, düş kırıklığına uğramış, gerçeği örten, anlamsız kılan, ömür dolduran, yiten yanılsamalarla avunan, geçmişte kalan yanını verirler; aralarında oluşan dramatik çatışma, bütün bir toplumsal çelişmenin genel görünümünü -atmosferini- yansıtır. Bu atmosfer, kişiler arasında "mecazî" bir karşılıklı anlaşma diliyle kurulan iç eylemden doğar.

Çehov'un duygusallık ile fars, melodram ile alaylama arasında ince bir dengeye dayanan oyunlarındaki bu iç eylem, iç diyalogla, "iç deneyim" ile (perezhivaniye) sağlanır. Karşılıklı konuşan iki kişi birbirleriyle iletişim kurmadan düşüncelerini birbirlerine ve

izleyiciye duyurur. Tematik olarak yineledikleri sözler ile yoğun duyguları arasında kurulan karşıtlıkla kendilerini var ederler. Çehov'un şiirsel ve buruk gülmeceli üslubunu belirleyen bu iç eylem; kişilerin "zımnî" olarak kendilerini ortaya koymaları, "zımnî çatışma"ları, oyun kişileri ile izleyici arasında bir uzaklık da yaratarak, izleyicinin karşısındaki "yaşam tuhafılığı"nı eleştirel bir gözle izlenilip yaşantılaştırmasına yol açar. Bu simgeci ve izlenimci psikolojik anlatım bütünlüğü, yapısal birer öge olarak zaman ve mekân ile de yakından bağıntılı; iç eylem, zaman ve eşya ile doğrudan ilintilidir. Örneğin, geçen mevsimler, çocukların büyüüşü, geliş ve gidişler, zamanı iç yaşantıya, iç gelişime bağlarken, -Martı'da olduğu gibi- oyunun dış mekândan gitgide iç mekâna, açık ve geniş alandan gitgide kapalı ve dar alana sıkışması da mekânı iç yaşantıya, iç gelişime bağlar. Böylece, Çehov'un oyunlarında bütün yapısal öğelerin bütüncül birliğiyle iç eylemlilik yoluyla kendiliğinden kurulan "atmosfer", yaşamı da kendi yansıması olarak sahnede var eder ve "insanlık komedyası"nı, yaşamın doğal (çelişkin) gülmecesini oluşturur.

Çehov'un kaleme aldığı ilk oyunlarından günümüze yalnızca "Platanov" (1878) kalmıştır. Mali (küçük) Tiyatro'nun geri çevirdiği bu oyun, Çehov'un daha sonraki oyunlarının bütün öğelerini içermekle birlikte, uzun ve hantal yapısı ile diyaloglar halinde yazılmış bir romandır. Gününün düş kırıklığına uğramış, yüzeyde aydın tipini işleyen İvanov (1887), ciddi oyun doğrultusunda dış eylemi öne çıkarır. Melodram ve romantik öğelerin kendini daha çok duyurduğu "Leşi" (1889, Orman Cini) ise, geleneksel dramatik tarzdan ayrılarak, daha karmaşık ve yargı dışı kalmaya yönelik bir oyun olup, Vanya Dayı'ya temellik eder. Çehov'un "şakalar" olarak nitelendirdiği tek perdelik küçük oyunları, gülmece yazarlığının ve Gogol-Turgenyev esinlenimleri uzantısında, vodvil ile farsı birleştiren, kesintisiz bir eylem akışı içinde kesin çizgili kişileri işleyen güldürülerdir; "Na Bolşoy Doroge" (1884, Dağ Yolunda) "Lebedinaya Pesniya" (1888, Kuğunun Şarkısı), "Medved" (1888, Ayı), "Predlozheniye" (1888, Teklif), "Svadba" (1889, Bir Evlenme), "O Vrede Tabaka" (1886, Tütünün Zararları), "Yubiley" (1891, Jübile).

Çehov, oyun yazarı olarak ününü 1898'de Moskova Sanat Tiyatrosu'nda oynanan "Çayka" (1896, Martı) adlı, Rusya'da oyun yazarlığında yeni bir çıkır açan oyunuyla

kazanmıştır. Sanatçının temel görevini ve yaşarken kendini doğrulamasını konu alan ve "psikolojik-lirik" oyun tarzının ilk örneği olan oyunun başlıca özelliği, Çehov'un öbür büyük oyunlarında da açıkça görüleceği gibi, gündelik yaşamın görünüşte önemsiz olanın daha derin katlarına inerek, bunlara yüksek düzeyde dramatik bir nitelik kazandırmasıdır. Çehov, "Martı"yı 'komedy' olarak nitelendirirken, yaşama uzaklık ile yaşamı ayrıcalık arasındaki çelişkiyi işleyen "Dyadya Vanyı"yı (1899, Vanya Dayı) "taşra yaşamından sahneler" olarak, duyarlı insanların istekleri ve düşleri ile çağdaş yaşamın bayağılığı arasındaki çelişkiyi veren "Tri Sestri"yi (1900, Üç Kızkardeş) "dram", soyluluğun kaçınılmaz çöküşü ve yaşam değerleri ile yeni güçlerin ve kuşakların değerleri arasındaki çelişkiyi yansıtan "Vişyovy sad"ı da (1903, Vişne Bahçesi) yine bir 'komedy' olarak nitelendirir. 19. ve 20. yüzyıl Rus ve dünya edebiyatında derin etkiler bırakmış olan Çehov, bugün de en çok oynanan ve yorumlanan oyun yazarlarından biri olma sıfatını korumaktadır.

Çehov'un tiyatro sevgisi ise çocukluk yaşlarında izleyici olarak başladı. Vodvil olarak adlandırdığı birer perdelik oyunlarıyla, dörder perdelik oyunlarından ilk ikisi olan İvanov ve Orman Cini'ni 1887-1890 yıllarında yazdı.

Vodvilleri taşra tiyatrosunda büyük başarı kazandı. Bir Moskova tiyatrosunda sahnelenen İvanov da çok büyük başarı sağladı. Orman Cini'nin aynı başarıyı sağlamaması üzerine Çehov oyun yazmaya uzun süre ara verdi. Martı'yla yeniden oyun yazmaya başlaması ikinci başarısızlığı beraberinde getirdi. Bunun üzerine Çehov tiyatroyla ilgisini kesmeye karar verdi. Bir mektubunda şöyle diyordu: "Yedi yüz yıl yaşasam bir piyes yazmam. Nesine isterseniz bahse girerim." Bunları yazarken tiyatro sevgisini hesaba katmamıştır. Bu sırada Vanya Dayı büyük övgülere layık görülüyordu. Martı'nın ikinci sahnelenişinde kazandığı büyük başarı da Üç Kız Kardeş ve Vişne Bahçesi'ni yazmasını sağladı.

2.2 DÖNEM RUSYASI

1789 Fransız İhtilali her ne kadar özgürlük, eşitlik, sınıfsız toplum görüşlerini savunsa da sonuçta burjuvazinin iktidarıyla sonuçlandı. Sanayi devriminin gerçekleşmesiyle proleterya (işçi sınıfı) oluşmuştu. Bu sınıf yeni oluşmakta olan fabrikalar ve küçük üretim yerleri aracılığı ile -burjuva devriminden öne başlayan bir süreçle- proleterya'yı sömürüyordu. Bu sömürüye karşı olarak Sosyalist akım ortaya çıktı. Sosyalizm; Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından bilimsel temellere (idealist diyalektik felsefeden diyalektik materyalizme geçilerek) oturtuldu. Marksizm, diyalektik materyalist bir dünya görüşüdür. Marx ve Engels'e göre burjuvazi ile proleterya çatışması sosyalist devrim ile sona erecek, sınıfsız bir toplum kurulacaktır.

Rus batılılaşması Büyük Petro'nun da etkisiyle 18. yüzyılda Fransız toplumunu örnek almıştır. Ayrıca o dönem Rusya'sında kent küçük burjuvaları ve çarlık çevresi Fransızca öğrenir Fransız Edebiyatı ile ilgilenirdi. Fabrikaların kurulması için gereken sermaye başta Fransa olmak üzere batılı ülkelerden alınan borçlarla oluşturulmuştu. Marksizm işte bu dönemde Rusya'ya girmişti. Plekhanof tarafından ilk Marksist örgütlenme başladı. İşçi hareketleri de farklı bölgelerde gelişip güçlendi. Tüm bu hareketler 1903 yılında Lenin önderliğinde birleşerek devrimci, merkezi, disiplinli bir parti kurdu. Martı'nın yazıldığı dönem Rusya'sı bu toplumsal karışıklık içindeydi.

2.3 DÖNEM TİYATROSU

Bu toplumsal dönüşümler, doğal olarak, bir üst yapı kurumu olan sanatı, özelde de tiyatro sanatı kuramını etkilemiştir Çehov'un döneminde egemen olan Romantik Akım terk edilip Gerçekçi Tiyatroya geçilmiştir. Çehov, gerçekçi akıma getirdikleriyle modern tiyatronun öncü yazarlarının başında gelir. Romantik tiyatro; yaşamdan kopuk, toplum sorunlarına ilgisiz, abartılı duygusallığı ve yapaylığı ile eleştiriliyordu. Romantizmde başkaldırı bireysel iken ve bireyi temel alırken modern tiyatro toplumsal eleştiriye önemsemiştir. Sahne seyircinin inancı üzerine kurulmuş, gerçeğin seyirciye sunulmasında illüzyon esas alınmıştır.

Güçlenen kapitalizm modern tiyatroyu belirlemiştir. Makinelerin ortaya çıkması, sermaye gereksinimi&artışı, rekabetin ortaya çıkması sonucu el tezgâhları kapanmış ve kentlerde işgücü ihtiyacı artmıştır. Bunun sonucunda köyden kente göç başlamıştır. Bu göçler sonucunda geniş bir ezilen sınıf oluşmuştur. Bilimler ve felsefe de bu yönde gelişir. Pozitivizm, ruh yerine maddeyi, sadece gözlenen ve yaşanan gerçeğin bilinebilir olduğunu ortaya koyar. Darwin ve Freud da tezleriyle tiyatroyu etkilemiştir. Darwin'in hayvanlar üzerine yaptığı araştırmalardan yola çıkarak evrim kuramını geliştirmesi, Freud'un psikanalizin temellerini oluşturması ufuk açıcı gelişmelerdir. Çehov da ana malzemelerini seçip karakterlerini oluştururken bu gelişmeleri takip etmiştir. Çehov büyük değişim içinde olan toplumu dikkatle tahlil eder. Yok olmaya yüz tutmuş burjuva sınıfı bireylerinin ve derebeylerinin yaşamlarına odaklanır. Devrim yaklaşmakta, bir şeylerin olacağını hissetmekte ama ne olduğunu bilememekte olan karakterler yer yer acı çekmekte, yer yer komik duruma düşmektedirler.

2.4 OYUNUN FABELİ

- ii. Arkadina ve Trigorin'in Sorin'in çiftliğine gelişleri.
- iii. Treplev'in kendini silahla yaralayana kadar yaşananlar.
- iv. Sorin'in hastalığı sebebiyle Arkadina ve Sorin'in çiftliği yeniden ziyaret etmeleri.
- v. Oyun sonunda Treplev'in kendini vurması.

2.4.1 Perdeler Göre Oyundaki Büyük Olaylar

Birinci perdede; Pyotr Nikolayaviç Sorin'in ünlü bir oyuncu olan kardeşi İrina Nikolayevna Arkadina ve yeni sevgilisi Boris Alekseyeviç Trigorin kısa bir tatil için Sorin'in çiftliğine gelir. Çiftlikte yaşayanlar, Arkadina'nın oğlu Konstantin Treplev 'in yazdığı ve yönettiği oyunu seyrederek. Oyunda Nina adında bir genç kız “dünyanın ruhunu” oynar. Arkadina oyunu saçma ve anlamsız bularak güler. Treplev buna kızar ve oyunun sahnelendiği göl kenarını terk eder.

İkinci perdede; Arkadina Şamrayev ile kavga eder ve oradan derhal ayrılmaya karar

verir. Treplev Nina'ya tüfekle vurarak öldürdüğü martıyı getirir, ama Nina bu hediyeden tedirgin olur. Treplev, Trigorin'in yaklaştığını görünce kıskanarak orayı terk eder. Nina Trigorin'le sohbet edip, büyük bir yazarın hayatını merak ettiğini, kendisinin de büyük bir oyuncu olmak istediğini anlatır. Ardından Arkadina Trigorin'e fikrini değiştirdiğini, bir süre daha çiftlikte kalacaklarını anlatır. Trigorin gittikten sonra Nina memnuniyetini belirtir: “Bir düşün!”.

Üçüncü perde; Arkadina ve Trigorin'in gitmeye karar verdikleri gün, malikânenin içinde geçer. Bu arada Treplev başına ateş ederek intihara kalkışmış, yaralanmıştır. Trigorin Maşa ile bu girişimi konuşur, Maşa kendi sıkıntılarını anlatır. Nina gelince Maşa çıkar. Nina Trigorin'e kendini hatırlatacak bir madalyon hediye eder, onu son bir kez daha görmek istediğini söyleyerek çıkar. Arkadina ve hala hasta olan Sorin girer. Trigorin eşyalarını toplamak için çıkar. Sorin, Arkadina'dan Treplev'e daha anlayışlı olmasını ve maddi destekte bulunmasını ister, Arkadina reddeder, tartışırlar, Sorin bayılır. Sesler üzerine Medvedenko ve Treplev gelirler, Medvedenko Sorin'i odasına taşır. Treplev gelir, Arkadina'dan başındaki bandajı çıkarmasını ister, tartışırlar. Trigorin'in gelmesiyle Treplev ağlayarak çıkar. Trigorin Nina'ya âşık olduğunu, Arkadina'dan ayrılmak istediğini söyler. Tartışırlar. Arkadina, Treplev'i pohpohlar, kendi sevgisinden bahseder ve Moskova'ya dönmeye ikna eder. Arkadina çıktıktan sonra Nina son kez veda etmek için döner. Nina oyuncu olmak için kaçacağını söyler, öpüşürler, Moskova'da buluşmak için sözleşirler.

Dördüncü perde; iki yıl sonraki kıştır, perde Treplev'in çalışma odasında geçer. Maşa; Medvedenko'nun evlenme teklifini kabul etmiş ve iki çocukları olmuştur, ancak hala Treplev'i sevmektedir. Treplev, Maşa, Dorn, Polina ve Sorin geçen iki yıldan söz ederler. Treplev, Nina ve Trigorin'in bir süre Moskova'da yaşadıklarını, sonunda onu terk ederek Arkadina'ya döndüğünü anlatır. Nina oyuncu olarak başarısız olmuş, küçük bir toplulukla turnededir. Treplev'in birkaç öyküsü basılmıştır, ancak kendisi depresyondadır. Sorin'in durumu kötüleşmiştir, Arkadina bu yüzden çağırılmıştır. Arkadina ve Trigorin gelir. Herkes odalarına çekilir. Nina da çiftliğe, Treplev'in yanına gelir. Son iki yılda yaptıklarını anlatır. Treplev kalmasını ister, Trigorin'in sesini duyan Nina ayrılır. Treplev yazdıklarını yırtar odasına gider. Herkes bingo oynamak için yeniden toplanır. Sahne dışından bir silah sesi duyulur. Dorn ne olduğuna bakmaya

çıkar. Geri döndüğünde Trigorin'i bir kenara çeker ve Arkadina'yı biraz uzaklaştırmasını, Treplev'in intihar ettiğini söyler.

2.4.2 Karakterler

- i. İrina Nikolayevna Arkadina – Bir aktris
- ii. Konstantin Gavriloviç Treplev – Arkadina'nın oyun yazarı oğlu
- iii. Pyotr Nikolayeviç Sorin – Arkadina'nın erkek kardeşi
- iv. Nina Mihalayeviç Zareçnaya – Zengin bir çiftlik sahibinin kızı
- v. İlya Afanasyeviç Şamrayev – Emekli üsteğmen, Sorin'in malikânesinin kâhyası
- vi. Polina Andrenevya – Şamrayev'in karısı
- vii. Maşa – Şamrayev ile Polina'nın kızları
- viii. Boris Alekseyeviç Trigorin – Ünlü bir yazar
- ix. Yevgeni sergeyviç Dorn – Doktor
- x. Semyon Semyoneviç Medvedenko – Öğretmen
- xi. Yakov – İşçi
- xii. Aşçı

2.5 ESERİN İDEASI (ANA FİKRİ)

Yaşam (ev, bahçe, çiftlik) ve aile çevresi mutluluk ve güven veren koruyucu çevrelerdir ama aynı zamanda insanın özgür olmasını engelleyen duvarlardır. İnsan bu duvarları yıkmak için doğru eylemleri belirlemeli ve bu eylemleri gerçekleştirmelidir.

2.6 ESERİN KONUSU

Eserin konusu; gerçekleşenler ile bireyin istekleri arasındaki çatışma nedeniyle bireyin kendini yetersiz hissetmesidir. Birey hayatını sorgulayacak, hayatını anlamlandıramayacak, her ne yaparsa yapsın bunalıma sürüklenecek ve isteklerine ulaşmadan ölecektir.

2.7 ESERİN TÜRÜ

Çehov, birçok sahnelenişin ve yorumun aksine oyunu “komedyâ” olarak adlandırmıştır. İlk bakışta klasik bir dram gibi görünse de karakterlerin iletişimi (iletişimsizlikleri), içlerinde buldukları durumlar ve diyaloglar, bize, oyunun komedyâ olduğunu gösterir.

3. KARAKTER ÇALIŞMASI

3.1 KARAKTERİN OLUŞTURULMASINDA YAPILAN İNCELEMELER

3.1.1 Martı'da İletişimsizlik Unsuru

Eserde, bir grup insanın bir çiftlikte, iki farklı zaman dilimindeki yaşayışını anlatır. Her bir karakterin kendi sorunları vardır. Bu sorunları paylaşmak isterler ama herkes kendi yarattıkları dünyalarda yaşamaktadırlar. Anne ile oğul (Arkadina-Treplev) birbirlerine karşı olan beklentilerini bilirler ama bu beklentileri birbirlerine aktaramazlar. Aynı durum kardeşler (Sorin-Arkadina) arasında da geçerlidir. Oyunda diyaloglar yoğun biçimde yer alsa da bu diyaloglar çoğu zaman iletişim kurmada yeterli olmayacaktır.

3.1.2 Martı'da Zaman ve Uzam

Martı'daki tüm oyun kişilerinin eylemleri, buldukları yerden uzaklaşmayı istediğinden doğmuştur. Sorin, geçmişte büyük bir kente gitmek istemiştir. Treplev; Moskova'ya gidip ünlü bir yazar olmak ister. Zaman geçmektedir. Bir şeyler yapılmalıdır. Oyun kişileri için bu çevre (çiftlik) bir sığınak olsa da onları buraya tutsak eden bir hapishane gibidir. Zaman içinde bu istekler gerçekleşmeyecek ve bu bocalama karakteri mutsuzluğa yöneltecektir. Buldukları çevreden ayrılmak isterler ama buna güçleri var mıdır? Toplumun ya da ailenin belirlediği ufak sorumlulukları bile yerine getirmekte sorun yaşarlarken bütün hayatlarını nasıl değiştireceklerdir? Bu sorulara verebilecekleri cevapları da yoktur. Çünkü kendilerinde o gücü görmezler. Bu güçsüzlük bilinci de karakterleri mutsuz etmeye yeter. Çehov'un tüm karakterleri “eşikteki insanlar”dır. Eşikteki insan durumu; bu bocalamayı, karasızlığı, güçsüzlüğü anlatmaktadır.

Treplev ise bir çiftlikte sıkışmış, istediği hayat önünde uzanırken bu uğurda bir gayreti olmamış, mutluluğu bile yaşayamamış, hayatında değer verdiği insanlara ulaşamamış bir insan olarak karşımıza çıkar.

3.2 KARAKTERİN İNCELENMESİ VE OTOBİYOGRAFİSİ

Konstantin Gavriloviç Treplev, ünlü oyuncu İrina Nikolayevna Arkadina'nın genç oğludur. Dayısı olan Pyotr Nikolayeviç Sorin'in yanında kalmaktadır. Babasını küçük yaşlarda kaybedince annesi onu Sorin'in sorumluluğuna vermiştir. Oyunun ilk üç perdesinde yirmi beş yaşında, son perdede ise yirmi yedi yaşındadır. Lise eğitimini tamamlasa da üniversiteyi üçüncü sınıfta bırakmıştır. Dayısının da desteğiyle -ki Sorin de gençliğinde yazar olmak istemiştir- yazar olmak istemektedir. Yaşadığı çiftlik annesi ile dayısınınndır. Her ne kadar hasta ve yaşlı olsa da çiftlikle dayısı ilgilendiğinden Treplev'in sorumlulukları çok azdır. Tüm gün çiftliğin yanında bulunan göle gider, oyun ve öykü yazmaya çalışır. Moskova'da yaşayan annesi zaman zaman kısa tatiller yapmak için çiftliğe gelir. Annesi ile olan ilişkisi ise karmaşıktır. Treplev annesini, tiyatro anlayışı açısından eleştirir. Onu kendini beğenmiş olarak tanımlar, kendisine maddi yardımda bulunmamakla eleştirir. Arkadina tarafından yeterince sevgi görmemiştir, annesiz büyümüştür. Ayrıca annesini kendine yazarlık konusunda yardım etmediği için de eleştirir. Onu Moskova'ya götürmemekte, kendi edebiyat çevresiyle tanıştırmamaktadır. Arkadina, oğlunu yük olarak görmektedir, Treplev ise bunu hissetmektedir.

Nina adında genç bir kadına âşıktır. Oyuncu olmak isteyen Nina'ya yazdığı oyunları okutur. Bu aşk, Trigorin gelene kadar da karşılık bulsa da, sonuçta, Nina Trigorin'i tercih edecektir. Treplev ise duygusal bir çöküntü yaşar. Yazmaya devam eder. Annesi ve Trigorin'in ufak yardımlarıyla birkaç yazısı birkaç dergide yayınlanır, ama başarı kazanacak gibi görünmemektedir. Tabii başarılı olamayacağını artık iyice hissetmektedir. Tek umudu Nina'dır. Moskova'ya giden Nina'yı iki yıl boyunca gizlice takip etmiştir. Hiçbir zaman umudunu kesmemiştir. İki yıl sonra Nina çıkagelir ama yine Treplev'i reddedecektir. Bu son darbe olur. Daha önce intihar etmiş -bunu bile- başaramamıştır. Bu kez başarır, ölür.

3.3 ROLÜN BÜYÜK İSTEĞİ VE ÜSTÜN AMACI

Rolün büyük isteği; büyük ve ünlü bir yazar olmak.

Rolün üstün amacı; yeni bir üslup oluşturup büyük ve ünlü bir yazar olmak için gerekli gördüğü Moskova'ya gitmek. Annesinin ve sevgilisi Trigorin'in çevresinden faydalanmak.

3.4 OLAYLARIN SIRALAMASI

3.4.1 Birinci Perde

1. Treplev göl kenarında kurduğu sahnenin yanına, Sorin ile birlikte gelir.
2. Nina'nın gelmeyişi Treplev'i tedirgin eder, korkuya kapılır. Treplev, Sorin'e, Nina'nın evden çıkmasına izin vermeyen, ona baskı uygulayan ailesini şikâyet eder.
3. Treplev; Sorin'e neden tıraş olmadığını sorar.
4. Sorin, Arkadina'nın moralinin neden bozuk olduğunu sorar.
5. Sorin'e annesi ile ilgili şikâyetlerini anlatır. Onun kıskançlığından yakınıdır. Yetenekli, akıllı bir kadındır ama eleştiriden hoşlanmaz, hep övülmeyi ister. Hep o ön planda olmalı, yıldız hep o olmalıdır.
6. Treplev annesinin cimriliğinden bahseder, kendine maddi destekte bulunmadığından yakınıdır.
7. Sorin, Arkadina'nın Treplev'i sevdiğini söyler, Treplev çiçekle oynar, fal bakar.
8. Tiyatro ile ilgili düşüncelerini anlatır.
9. Sorin Trigorin'i merak eder.
10. Herkes Nina'nın geldiğini görür.

11. Treplev gidip herkesi çağırmak ister. Bu görevi Sorin üstlenir.
12. Sorin herkesi çağırmaya çıkar. Nina ile Treplev yalnız kalırlar, öpüşürler.
13. Nina'yı gece kalmaya ikna etmeye çalışır. Nina kabul etmez.
14. Treplev Yakov'a ispiro ve kükürdün hazır olup olmadığını sorar.
15. Nina Treplev'e Trigorin'i sorar. Onun genç olup olmadığını öğrenmek ister.
16. Treplev ve Nina oyun hazırlıkları için sahne arkasına geçerler.
17. Treplev bir sunumla oyunu başlatır.
18. Arkadina oyun ortasında konuşur. Treplev annesini susturur.
19. Arkadina daha fazla seyretmez. Kükürt kokusunu bahane eder. Sonra Dorn ile konuşmaya başlar. Treplev oyunu keser. Perdeyi indirir ve çıkar.
20. Treplev sahneye döner. Dorn dışında herkes ayrılmıştır. Mâşa'nın kendisine ilgi gösterdiğini anlatır.
21. Dorn Treplev'in oyununu över, yazmaya devam etmesi gerektiğini bildirir.
22. Treplev Dorn'a Nina'yı sorar. Dorn, Nina'nın, evine gittiğini söyler. Bu sırada Mâşa girer ve Arkadina'nın Treplev'i çağırdığını bildirir.
23. Treplev Nina'nın evine doğru gider.

3.4.2 İkinci Perde

1. Treplev göl kenarında bir martı vurmuştur. Elinde bir tüfek ve martıyla eve gelir. Nina'nın ayakları dibine martıyı bırakır. Yakında kendini de öldüreceğini söyler. O'nu artık tanıyamadığından yakınıdır.
2. Nina artık Treplev'i tanıyamadığını, son zamanlarda çok alıngan olduğunu söyler. Treplev oyunun başarısızlığından yakınıdır.

3. Trigorin gelir. Treplev Nina'yı kıskanır.

3.4.3 Üçüncü Perde

1. Sorin sendeler, hastalığı kötüleşmiştir. Arkadina yardım ister. Treplev başında sargı ve Medvedenko ile gelir.
2. Arkadina endişelenmiştir, korkmuştur. Treplev korkmaması gerektiğini söyler. Sorin'e ise yatması gerektiğini anlatır.
3. Sorin ve Medvedenko çıkar, Arkadina ve Treplev kalır. Arkadina Sorin için endişeli olduğunu söyler. Treplev; sağlığı için Sorin'in köyde yaşamaması gerektiğini, kent yaşamının ona iyi geleceğini söyler.
4. Arkadina parası olmadığı gerekçesiyle bu öneriyi geri çevirir.
5. Treplev Arkadina'dan başındaki sargıyı değiştirmesini ister.
6. Arkadina isteksizce kalkar, doktorun gelmemesinden yakınıdır. Treplev'in sargılarıyla dalga geçer.
7. Arkadina Treplev'in yaralarının iyileştiğini görür, memnun olur.
8. Arkadina yeniden kendine zarar verip vermeyeceğini sorar. Treplev kesin bir dille pişmanlığını dile getirir.
9. Treplev eski günlerden, onu ne kadar sevdiğinden ve kimsesi olmadığından bahseder.
10. Treplev Arkadina'ya, Trigorin ile ilişkisini sorar.
11. Arkadina Trigorin'in çok soylu bir insan olduğunu söyler. Treplev itiraz eder. Onun soylu değil korkak olduğunu, onu düelloya çağırdığını ama Trigorin'in kaçmak için Moskova'ya döneceğini söyler.
12. Trigorin'in Moskova'ya dönmesini Arkadina istemiştir. Bunun üzerine Treplev Nina'dan bahseder. Trigorin'in Nina ile ilgilendiğini, ününü kullanarak onu

etkilemeye çalıştığını söyler.

13. Arkadina, Treplev'den Trigorin'e saygı duymasını ister. Treplev'in Trigorin'i yazar olarak kıskandığını dile getirir. Treplev ise kendinin yetenekli olduğunu, Arkadina ve Trigorin'i sanatçı bile saymadığını söyler. Arkadina ise Treplev'in yeteneksiz bir asalak olduğunu söyler. Kıyafetleriyle alay eder.
14. Treplev ağlar. Arkadina pişman olmuş, üzülmüştür. Treplev ise yazamadığını ve Nina'nın kendisini sevmediğini söyler, umutları yok olmuştur.
15. Arkadina teselli etmeye çalışır. Trigorin'in gideceğini, Nina'nın yine burada Treplev ile kalacağını hatırlatır.
16. Arkadina Treplev'in düellodan vazgeçmesini ister. Treplev kabul eder ama Trigorin'i görmek istemediğini belirtir. Çıkar.

3.4.4 Dördüncü Perde

1. Treplev gelerek Sorin'in yanına oturur. Dorn, Mâşa ve Sorin'e, Treplev'i rahatsız ettiklerini söylese de Treplev rahatsız olmadığını belirtir.
2. Dorn Nina'yı sorar. Treplev iyi olduğunu, evinden ayrıldıktan sonra Trigorin ile yaşadığını, bir çocukları olduğunu, bu çocuğun öldüğünü, sonunda da eski ilişkilerine ve Arkadina'ya döndüğünü anlatır. Nina'nın özel yaşamında başarısızlığa uğradığını söyler.
3. Dorn bu kez sahne hayatını sorar. Treplev; sahne hayatının çok daha kötü olduğunu, gittikçe daha kötü tiyatrolarda iş bulabildiğini anlatır. O'nu bir süre takip ettiğini, onunla görüşmek istediğini ama Nina'nın onu görmek istemediğini söyler. Nina'dan gelen mektupları anlatır. Tüm mektuplardan Nina'nın mutsuz olduğu anlaşılır.
4. Treplev Nina'nın geri döndüğünü, bir otele yerleştiğini anlatır. Onu görmek istediğini ama Nina'nın yine kendisini kabul etmediğinden yakınıdır.
5. Medvedenko Nina'yı şehre doğru yürürken gördüğünü söyler. Geleceğini

- duyurur. Treplev, babası ve üvey annesinin buna izin vermeyeceğinden bahseder.
6. Arkadina, Trigorin ve Şamrayev gelirler. Trigorin ve Treplev el sıkışırlar. Arkadina Treplev'e, Trigorin'in getirdiği ve içinde Treplev'in son hikâyesinin bulunduğu bir dergi verir. Treplev Trigorin'e dergi için teşekkür eder.
 7. Trigorin Treplev'in Moskova'daki hayranlarından bahseder.
 8. Treplev Trigorin'e Moskova'ya ne zaman döneceklerini sorar.
 9. Treplev dergiyi okur. Trigorin'in, yazdığı öyküyü okumadığını fark eder. Annesinin yanına gidip başından öper. Çıkar.
 10. Treplev masasının başına gelir. Şamrayev Treplev'in vurduğu martıdan bahseder. Treplev martıyı hatırlar, pencereyi açıp dinlemeye başlar.
 11. Arkadina Treplev'i yemeğe çağırır. Treplev gelmeyeceğini bildirir.
 12. Herkes yemeğe gider, Treplev yalnız kalır, yazıları ile ilgilenir.
 13. Biri dışardan cama vurur, Treplev bakmak için çıkar.
 14. Yarım dakika sonra Nina ile birlikte gelirler.
 15. Nina yalnız olup olmadığını sorar. Kapıları kilitlemesini ister. Kilit yoktur, Treplev bunun üzerine koltuğu kapıya dayar.
 16. Konuşurlar. Treplev sık sık otele gelip Nina'nın penceresinin altında beklediğinden bahseder. Nina ise birkaç kez evin yakınına gelip Treplev ile konuşmak istemiş ama cesaret edememiştir.
 17. Nina ağlar. Evin çevresinde dolaşırken iki yıl önceki tiyatroyu görmüş, o günleri anımsamıştır. Treplev ise sürekli Nina'yı düşündüğünü, her şeyin onu hatırlattığını söyler. Nina'dan kalmasını, onunla yaşamasını ister.
 18. Nina gitmeye davranır. Su ister, Treplev verir. Arkadina'nın gelip gelmediğini sorar.

19. Nina Trigorin ve tiyatro ile ilişkisini anlatır. Herşeye rağmen Trigorin'i hala seviyordur. Nina çıkar. Treplev yalnız kalır.

20. Masasına gider, yazdıklarını yırtar. Odasına çekilir.

3.5 OLAYLARDA AMAÇ VE İSTEKLER

3.5.1 Birinci Perde

1. Hazırladığım oyunu anneme, Trigorin'e ve diğerlerine izletmeli, ne kadar yetenekli olduğumu göstermeliyim.
2. Nerede kaldı bu kız? Geç kalırsa herşey, tüm etkim, tüm başarımlarım yok olur. Hepsi Nina'nın ailesinin suçu.
3. Neden kendini önemsemiyorsun? Neden bu günü önemsemiyorsun?
4. Morali bozuk çünkü Nina'yı kıskanıyor. Nina ne kadar genç. Annem bu yüzden Nina'dan hoşlanmıyor. Onu görünce kendi yaşlılığımı hatırlıyor.
5. Annem bir sanatçı ama sanatçılar böyle olmamalı!
6. Cimri kadın ne olacak!
7. Annem neden sevmiyor beni? Yirmi beş yaşındayım. Artık genç olmadığını hatırlatıyorum ona.
8. Bugünün tiyatrosunu sevmiyorum ben. Bugünün tiyatrosu boş ve geri şeylerin savunucusu. Yeni biçimlere gereksinim var! İşte ben bunu başaracağım, çığır açacağım!
9. Treplev iyi bir yazar ama asla bir Tolstoy ya da Zola değil.
10. İşte geldi. Aşığım bu kıza!
11. Büyük bir zafer olacak benim için. Herkese ne kadar iyi bir yazar olduğumu göstereceğim. Nina, sen de göreceksin bunu.

12. Çok mutluyum, seviyorum bu kadını, o da beni seviyor.
13. Neden kabul etmiyor? Beni, onu sevdiğim kadar sevmiyor mu?
14. Her şey çok etkileyici olmalı.
15. Neden merak ediyor onu?
16. Hazırlanmalıyız. Her şey mükemmel olmalı.
17. Umarım beğenirler!
18. Rezil oluyorum. Yalvarırım sus anne, seyretmeye devam et.
19. Anne senden nefret ediyorum. Oyun yazmak birkaç kişinin ayrıcalığı değildir, ben de yazabilirim. Sizin bir tekeliniz var, bunu ben bozdum!
20. Mâşa'dan nefret ediyorum. İğreniyorum ondan.
21. Beni takdir ediyor. Kötü bir eser yazmadığımı biliyordum.
22. Annem ne yüzle çağırır beni? Gelmek istemiyorum. Rahat bırakın beni.
23. Sevgilimi görmek istiyorum.

3.5.2 İkinci Perde

1. Nina'yı sevdiğimi göstermeli, onun için bir şey yapmalıyım. Bu ölü martı sayesinde duygularımı ve beni anlayabilir. Ben de bu mart gibi ölmek üzereyim. Benimle ilgilenmezsen ölürüm.
2. Oyunum başarısız oldu. Kadınlar başarısızlıkları sevmezler. Nina benden uzaklaşıyor, onu kaybetmek istemiyorum! Ne kadar mutsuzum.
3. Nina Trigorin'den hoşlanıyor. Nefret ediyorum bu adamdan!

3.5.3 Üçüncü Perde

1. Annemin sesi bu, gidip yardım etmeliyim.
2. Annemi sakinleştirmeliyim. Dayım da yaşlandı iyice, dinlenmeli.
3. Dayım hem sana hem bana çok iyilik etti. Ona bu iyiliğin karşılığını vermelisin, bunu yapmalısın!
4. Yalan söylüyorsun, bankada paran olduğunu biliyorum. Ona para vermelisin.
5. Annemle biraz zaman geçirmek istiyorum, yakında ayrılacak.
6. Neden bunları söylüyor. Bana acı çektirmek mi istiyor? Yoksa beni Moskova'ya götürmeyecek mi?
7. Hayır, annem beni seviyor, her şeye rağmen ben de onu seviyorum.
8. Artık sorun çıkarmamalıyım. Eğer sorun çıkarırsam beni götürmez ve yeniden burada bırakır.
9. İlgiye ihtiyacım var. Sen annemsin, benimle ilgilenmelisin.
10. Keşke Trigorin olmasa. O zaman annem hep benimle ilgilenir.
11. Treplev'in gitmesini istiyorum. O korkaktan kurtuluyorum.
12. Nina benim. O'nu seviyorum. Onsuz yaşayamam. Nina'dan uzak durun.
13. Pişman olacaksın. Moskova'ya gidince çok ünlü bir yazar olacağım. Hepinizden ünlü olacağım.
14. Yazmak istiyorum ama Nina olmazsa yazamam. Artık beni sevmiyor. Neden yaşıyorum?
15. Nina'nın benimle olmasını istiyorum.
16. Trigorin'in bir an önce gitmesi gerek, artık düelloda ısrar etmemeliyim.

3.5.4 Dördüncü Perde

1. İçimde bir sıkıntı var, yalnız kalmak istemiyorum.
2. Başına birçok felaket geldi, hiç mutlu olamadı. Benimle birlikte olsaydı bunların hiçbiri olmazdı.
3. Nina için çok üzülüyorum. Onun mutlu olmasını istiyorum. Ondan aldığım mektuplar beni çok mutlu ediyor. Nina beni hayata bağlıyor.
4. Onu görmek istiyorum. Yarın tekrar deneyeceğim.
5. Ailesi olmasa beni ziyarete gelebilir.
6. Hemen bakmalıyım, öyküm hangi sayfada, derginin güzel bir yerinde mi? Acaba Trigorin yazımı okudu mu?
7. Onlarla tanışmak istiyorum.
8. Umarım giderlerken bu kez beni de götürürler.
9. Bana değer vermiyor, yazar olarak saygı duymuyor. Anne, senden başka kimsem yok. Yardım et bana! Tek umudum sensin.
10. Onun için martı vurmuştum. Onu sevdiğimi göstermek için başka şeyler yapmalıydım, keşke bir fırsatım daha olsa.
11. Yalnız kalmak istiyorum.
12. Asla Trigorin kadar iyi bir yazar olamayacağım.
13. O ses ne? Gidip kim olduğuna bakmalıyım.
14. Hissetmişim, benim için geldin!
15. Evdekilere görünmek istemiyor, haklı. Onunla baş başa kalabilirim.
16. Evet, o da beni unutmadı. Demek düşlerinde hâlâ benimle.

17. Ona ihtiyacım var, o olmazsa yaşayamam. Onun benimle olmasını istiyorum.

18. Yoksa Trigorin'i mi soruyor?

19. Benim için gelmedi, beni sevmiyor.

20. Artık yaşamak anlamsız, umut yok oldu. Ölmek istiyorum.

4. ROLÜN YORUMU (İÇERİK-BİÇİM)

Treplev, 25 yaşındadır. Üniversiteyi üçüncü sınıfta bırakmış, dayısı Sorin ile birlikte çiftlikte yaşamaktadır. Annesi onu Moskova'daki hayatına dâhil etmemiş, taşrada büyümüş bir taşralıdır. Babasını küçükken kaybetmiştir. Çocukluğu boyunca annesini pek görmemiştir. Annesiz ve babasızlıktan, çocukluğu mutsuz geçmiştir. Annesi onu sadece tatillerde ziyaret etmiş, Treplev'i bir yük olarak görmüş, kendi kariyerini engellemesine kesinlikle izin vermemiştir. Onu Moskova'daki hayatından özenle uzak tutmuştur. Maddi olarak da yeterince destek olmamıştır.

Treplev; zaman zaman çiftlik işlerine yardım etse de bütün vaktini göl kenarına gidip balık tutmakla geçirir. En büyük tutkusu ünlü bir yazar olmaktır, ama bunun uğruna hiçbir şey yapmaz. Üniversiteyi bile bitirememiştir. Edebi yaşamdan, genel geçer estetik anlayışından kopuk, yenilikçi metinler yazmaya uğraşır. Yazdıkları o kadar kötüdür ki, bir oyununu annesi ve çevresine oynamak istediğinde, annesi daha büyük bir başarısızlık yaşamaması için oyunu yarıda keser. Dönemin önemli yazarlarını, dönemin tiyatrosunu eleştirir. Dönemin tiyatro sistemini beğenmez; yeni yazarların, genç sanatçıların desteklenmesini ister. Bu noktada annesinden destek bekler. Arkadina, Rusya çapında ünlü bir oyuncudur. Özellikle Moskova'da geniş ve önemli bir sanatçı çevresi vardır. Ayrıca sevgilisi Trigorin de ünlü bir yazardır. Treplev, Arkadina ve Trigorin'den kendini Moskova'ya götürmelerini, sanat çevreleriyle tanıştırmalarını, yazılarını dergilere göndermelerini ister. Sanatçılar arasında yapılan toplantı ve yemeklere davet edilmek ister. Birkaç yazısının yayınlanması ile yolunun açılacağını ve ünlü olacağını düşünür.

25 yaşına gelmesine rağmen düzenli bir işi yoktur. Cep harçlığını ya Sorin'den ya da Arkadina'dan alır. Bu durum rahatsız edicidir, onun güvensiz bir insan haline gelmesinin temel nedenidir. Elinden gelen başka bir iş yoktur.

Treplev, Nina'ya âşıktır. Treplev için Nina bir ilham kaynağıdır. Onu anlayan ve destekleyen bir insandır. Benzer tutkuları Nina da yaşamaktadır, ünlü bir oyuncu olmak

istemektedir. Ailesinin izni olmadan köyü terk etmek, Moskova'ya gitmek ister. Treplev, Nina'nın, Arkadina'nın sevgilisi Trigorin'e ilgi duymaya başladığını görünce ölmek ister, ama bunu da beceremez, kendini öldüremez, yaralanır. Nina, Treplev'i terk edip Trigorin'le gider. Treplev için bu, büyük bir yıkımdır. Sevdiği kadın gitmiş, onu başka bir adam için terk etmiştir. Umudunu yitirmiştir Treplev. İki yıl boyunca birbirlerini görmezler. Treplev bu süreçte yazmaya devam etse de mutlu olamaz. Aklı hep Nina'dadır. Onu gizliden takip eder. Onunla üzülür. Nina evlenip boşanmış, çocuğunu kaybetmiştir. Treplev hep beklemiştir. Tekrar Nina ile olmak, ona sahip olmak ister. Nina hep uzaktadır. Başarısız da olsa oyunculuğa devam eder. Ama Treplev'in içinde umut vardır ve bu umut onu hayatta tutar.

Arkadina ve Trigorin'in çiftliği ziyaretleri sırasında Nina da çiftliğe gelir. Treplev bir kez daha yalvarır. Bu kez de aşkına karşılık alamaz. Artık yaşamının anlamı kalmamıştır. Umut kalmamıştır. İntihar eder.

5. SONUÇ

Çehov; insan ruhunun derinliklerine inebilmiş en önemli yazarlardan biridir. Bir oyuncu için bir karakteri sahnede canlandırmak demek, o karakteri bütün boyutlarıyla incelemek demektir. Karakterin istekleri ve bu istekleri gerçekleştirmek için yapılan “eylemleri” tespit etmek, bir zorunluluktur. Treplev’in büyük bir yazar olmak istemesi, ilk bakışta büyük bir ideal gibi görünebilir ama biraz düşünüldüğünde bu ve buna benzer isteklerin, sadece edebi kahramanların değil, bizlerin de istek ve idealleri olabileceğini görürüz. Bir oyuncu için Çehov karakteri çalışmak, aslında oyuncunun kendi ruhsal dünyasına yaptığı bir yolculuk gibidir çünkü herkesin büyük idealleri ve istekleri olabilir. Oyuncu “yeni ben” yaratma sürecinde Çehov’un çok katmanlı karakterini analiz etmekte zorlanabilir, onu anlamakta güçlük çekebilir, ama unutulmaması gereken bir konu, Çehov karakterlerinin her yönüyle diğer oyun karakterlerine oranla çok daha “gerçek” olduğudur; çünkü çok az yazar, karakterlerini bu yoğunlukta tahlil edebilmiş, psikolojik derinlikleri bu oranda inceleyip ortaya koyabilmiştir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

Çehov, A. 2002. *Martı*. A. Behramođlu (Çev.)İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları
(Orijinal basım tarihi 1895), ss. 241-310

Stanislavski, K. 2002. *Bir Karakter Yaratmak*, Papirüs Yayınları

Şener, S. 2003. *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Dost Yayınları

Schaubühne am Lehniner Platz. 1996. *Anton Pavloviç Çehov ve Konstantin Sergeyeviç Stanislavski'nin Topluluđu (Anton Çehov'un Oyunlarının Moskova Sanat Tiyatrosu'nda Sahnelenişi)* Ş. Bahadır (Çev.) İstanbul: Mitos Boyut Yayınları
(Orijinal basım tarihi 1984)

Diğer Yayınlar:

Anton Pavloviç Çehov. 2007. www.turkceciler.com/yazarlar/cehov.html [erişim tarihi
5 Aralık 2011]

EKLER

Ek 1: Oyun Metni

KİŞİLER

İrina Nikolayevna Arkadina (Kocasının soyadıyla) Trepleva.....	Aktris
Konstantin Gavriloviç Treplev.....	Arkadina'nın oğlu, genç bir adam
Pyotr Nikolayeviç Sorin.....	Nikolayevna'nın ağabeyi
Nina Mihaylovna Zareçnaya.....	Zengin bir çiftlik sahibinin genç kızı
İlya Afanasyeviç Şamrayev.....	Emekli üsteğmen, Sorin'in çiftliğinin kâhyası
Polina Andreyevna.....	İlya Afanasyeviç'in karısı
Mâşa.....	Şamrayev'lerin genç kızları
Boris Alekseyeviç Trigorin.....	Yazar
Yevgeni Sergeyeviç Dorn.....	Doktor
Semyon Semyonoviç Medvedenko.....	Öğretmen
Yakov.....	İşçi
Hizmetçi Kız	
Aşçı	

Olay, Sorin'in çiftliğinde geçer. Üçüncü ve dördüncü perdeler arasında iki yıllık bir zaman vardır.

BİRİNCİ PERDE

Sorin'in çiftliğinde bahçenin bir bölümü. İki yanı ağaçlı geniş bir yol gerideki göle doğru uzanır. Bir amatör tiyatro gösterisi için yapıldığı belli derme çatma bir sahne, gölün görünmesine engel olmaktadır. Sahnenin sağında, solunda fundalıklar. Birkaç iskemle ve küçük masa.

Güneş az önce batmıştır. Amatör tiyatro gösterisi için hazırlanmış sahnenin inik perdesinin arkasında Yakov ve öteki işçiler çalışmakta, çekiç ve öksürük sesleri işitilmektedir. Parkta bir gezintiden dönen Mâşa ve Medvedenko soldan gelirler.

MEDVEDENKO: Neden hep karalar giyersiniz siz?

MÂŞA: Hayatımın yasını tutuyorum. Mutsuzum.

MEDVEDENKO: Neden ama? *(Düşünceli)* Aklım ermiyor. Sağlığınız yerinde. Babanız zengin değil ama, durumu hiç de kötü sayılmaz. Bir de beni düşünün. Ayda topu topu yirmi üç ruble geçiyor elime, emeklilik kesintisi de caba, ama yine de yas tuttuğum yok.

(Otunurlar.)

MÂŞA: Para... Ne önemi var paranın? İnsan yoksulken de mutlu olabilir.

MEDVEDENKO: Evet, teoride öyle... Ama işin pratiğinde nasıl oluyor bakın: Ben, annem, iki kız bir de erkek kardeşim topu topu yirmi üç rubleyle geçinmek zorundayız. İnsan dediğin yiyip içer; öyle değil mi? Sonra çay, şeker? Tütün? Çık bakalım işin içinden çıkabilirsen...

MÂŞA *(iç sahneye bakarak)*: Gösterinin başlamasına az kaldı.

MEDVEDENKO: Evet. Zareçnaya oynayacak. Oyunun yazarı ise Konstantin Gavriloviç. Birbirlerine âşıklar ve bugün gönülleri tek ve aynı sanatsal görüntüyü yaratmak arzusunda kaynaşacak. Bizim gönüllerimizde ise ortak dokunma noktaları yok. Oysa seviyorum sizi Mâşa. Hasretimden evde duramıyorum. Her gün altı verst yaya olarak buraya geliyor, aynı yolu yine yaya olarak gerisin geri dönüyorum da, soğuk bir umursamazlıktan başka bir şey göremiyorum sizde. Evet, anlıyorum tabi. Züğürdün tekiyim, elime bakan koca bir aile var... Kendi kamını doyurmaktan aciz birinin ardından niye gitmeli ki...

MÂŞA: Saçma. *(Enfiye çeker.)* Aşkınız duygulandırıyor beni ama, karşılık veremiyorum, hepsi bu.

(Tabakayı uzatır.) Buyurmaz mısınız?

MEDVEDENKO: İstemem.

(*Sessizlik...*)

MÂŞA: Ne boğucu hava. Bu gece sanırım fırtına patlar. Siz ya felsefe yapıyor ya da yoksulluktan dem vuruyorsunuz. Size göre yoksulluktan daha büyük mutluluk olamaz. Ama bence paçavralar içinde dolanıp da bir dilim ekmeğe muhtaç olmaktan çok daha beter şeyler vardır... Fakat, sizin anlayacağınız bir şey değil bu...

(*Sağdan Sorin ve Treplev girerler:*)

SORİN (*bastonuna dayanarak*): Şu köy hayatı bir türlü sinmedi içime oğlum. Alışamayacağım buralara, belli bir şey bu. Dün saat onda kafayı vurup yattığımda, ya da bu sabah dokuzda kalktığımda hep aynı duygu vardı içimde: Sanki çok uzun süren bir uyku yüzünden benim kafatasıma yapışmış da falan filan... (*Güler*) Öğle yemeğinden sonra da elimde olmaksızın yatıp uyudum yine, ama kafamın içi kazan gibi, vesselam...

TREPLEV: Doğru. Kentte oturmalısın sen dayı. (*Mâşa ile Medvedenko'yu görerek*) Hey, ne işiniz var burada sizin? Başladığı zaman çağırırlar. Ama şimdi gidin lütfen.

SORİN (*Mâşa'ya*): Marya İlyiniçna, ne olur babanıza söyleyin de çözdürsün şu köpeği. Uluyup duruyor. Kız kardeşim dün de gözünü kırpmadı sabaha kadar.

MÂŞA: Babamla kendiniz konuşursunuz. Benim işim değil. Beni mazur görün lütfen. (*Medvedenko'ya*) Gidelim!

MEDVEDENKO (*Treplev'e*): Başladığı zaman haberimiz olacak, değil mi?

(*Mâşa ve Medvedenko çıkarlar:*)

SORİN: Demek, it bütün gece uluyacak yine... Şu köyde hiçbir zaman gönlümce yaşayamadım gitti. Bir ay izin alıp geldiğim olurdu, hani dinlenirim filan diye. Ama burada- ki saçmalıklarla canımdan bezer, daha ilk günden kaçıp gitmek istedim. (*Güler*) Her zaman zevk duyardım buradan ayrılırken... Gel gör ki, emekli oldum, gidecek yerim yok, vesselam... İster istemez buradayım...

YAKOV (*Treplev'e*): Biz göle yıkanmaya gidiyoruz Konstantin Gavrilıç.

TREPLEV: Olur. Ama on dakika sonra yerinizde olun. (*Saatine bakar:*) Nerdeyse başlıyoruz.

YAKOV: Baş üstüne. (*Çıkar:*)

TREPLEV (*iç sahneye göz atarak*): İşte sana en âlâsından tiyatro! Perde, birinci kulis, sonra ikincisi, sonra da açık alan. Dekor yok. Doğrudan doğruya gölü ve ufku görüyoruz. Perde tam tamına sekiz buçukta, ay doğarken açılacak.

SORİN: Harika.

TREPLEV: Tabi Zareçnaya gecikirse tüm etki yok olur. Gelmesi de gerek artık. Babasıyla üvey annesi baskı altında tutuyorlar kızı, evden çıkması hapishaneden kaçmak kadar güç. (*Dayısının boyunbağını düzeltir:*) Tıraş olman gerekmez miydi, saçın sakalın birbirine karışmış...

SORİN (*sakalını tarayarak*): Hayatımın trajedisidir bu. Gençliğimde de böyleydi dış görünüşüm, sanki zil zurna sarhoşmuşum gibi filan. Kadınlar hiçbir zaman sevmediler beni. (*Oturur:*) Kız kardeşimin keyfi neden bozuk bugün?

TREPLEV: Neden mi? Canı sıkılıyor. (*Sorin'in yanına oturur:*) Kıskanıyor. Oyunda kendisi değil de Zareçnaya oynayacak diye, bana da, gösteriye de, oyunuma da karşı. Tek satırını bilmeden, nefret ediyor oyunumdan.

SORİN (*güler*): Yok canım, nerden çıkarıyorsun...

TREPLEV: Şu küçücük sahnede kendisi değil de Zareçnaya başarı kazanacak diye, canı şimdiden sıkılmaya başladı bile. (*Saatine bakar:*) Psikolojik bir garabet örneğidir annem. Yeteneğinden hiç kuşku yok, akıllı bir kadındır: Kitap okurken gözyaşı dökebilir; Nekrasov'un tüm şiirlerini bir çırpıda ezbere okuyuverir sana, biri hasta oldu mu melek gibi titrer üstüne, ama bir başka aktristi övmeye gör yanında! Dünyayı başına yıkar alimallah! Sadece onu övmek, onun hakkında yazmak, *La dame aux camelias* ya da *Hayatın Tütsüleri* oyunlarındaki olağanüstü oyununa hayran kalmak zorundasındır. Tabi, burada köyde bu afyondan yoksun kaldığı için canı sıkılıyor öfkeleniyor hepimiz düşman görünüyoruz gözüne, kabahatliyiz. Sonra, boş inançları vardır; yan yana üç mumun yakılmasından, on üç sayısından korkar. Üstelik de cimridir. Odesa'da, bankada yetmiş bin rublesi olduğunu pekâlâ biliyorum. Ama ödünç para iste de göreyim, ağlayıp sızlanmaya başlar.

SORİN: Annenin oyunundan hoşlanmadığını takmışsın aklıma, huysuzlanıp duruyorsun. Telaşa gerek yok, annen tapıyor sana.

TREPLEV (*bir çiçeğin yapraklarını kopararak*): Seviyor sevmiyor seviyor; sevmiyor seviyor, sevmiyor... (*Güler:*) Gördün mü, annem sevmiyor beni. Bunda şaşacak bir şey de yok! Yaşamak istiyor o, âşık olunmak, açık, parlak renkli bluzlar giymek istiyor... Bense yirmi beş yaşına bastım, ona artık genç olmadığını anımsatıyorum böylece. Ben olmadımda otuz iki yaşındadır, benim yanımdaysa kırk üçünde... İşte bunun için nefret ediyor benden. Bundan başka tiyatrodan hazzetmediğimi de biliyor. O seviyor tiyatroyu, tiyatro yoluyla insanlığa, kutsal sanata hizmet ettiğini sanıyor. Ama bence bugünün tiyatrosu tutuculuktan, boş ve geri şeylerin savunuculuğundan başka bir şey değil. Perde kalkıp da o üç duvarlı odada, sahnenin yapay ışığında, o büyük yeteneklerin, kutsal sanatın yüce kişilerinin, insanların nasıl yiyip içtiğini, seviştiğini, yürüdüğünü,

nasıl ceket giydiğini bize betimlediklerini gördüğümde; bayağı tablolar ve tümcelerle, ancak mankafaların işine yarayacak o küçük, basit ahlakı şırınga etmeye çalıştıklarını izlediğimde; binlerce değişik görüntü arkasında hep aynı bayağı şeyi ısıtıp ısıtıp sunduklarında; kabalığı ve bayağılığıyla üstüne bir karabasan gibi çöken Eyfel Kulesi'nden Maupassant'ın kaçması gibi, kaçıp gidiyorum ben de.

SORİN: Tiyatrosuz yapamayız.

TREPLEV: Yeni biçimlere gereksinim var. Yeni biçimler bulunamıyorsa eğer, hiçbir şey olmasın daha iyi. (*Saatine bakar.*) Annemi seviyorum, hem de çok. Fakat anlamsız bir yaşam sürdürüyor, adı ayyuka çıktı şu yazarla birlikte, gün geçmiyor ki gazetelerin dedikodu sayfalarında ondan söz edilmesin. Bu da bıktırdı beni. Bazen de sıradan bir ölümlünün bencilliğini duyuyorum içimde; annemin ünlü bir aktris olmasına üzülüyorum, herhangi bir kadın olsaydı daha mutlu olurum gibi geliyor bana. Kimi zaman ünlü kişilerle tepeleme dolu olurdu evimiz; aktörler, aktrisler, yazarlar... Aralarında hiçbir değeri bulunmayan bir ben olurum sadece, sırf onun oğlu olduğum için varlığına katlanılan... Dayı, insanı bundan daha çok ezen, bundan daha aptalca bir durum olabilir mi?.. Kimim ben? Neyim? Üniversitenin üçüncü sınıfından, hani derler ya, elde olmayan nedenlerle ayrılmak zorunda kalmış, yeteneksiz, meteliksiz, nüfus kâğıdına göre de Kiev doğumlu, aşağı orta tabakadan biri... Gerçekten de, ünlü bir aktördü ama, Kiev'in aşağı orta tabakasındandı babam... Böyle işte... Annemin konuk salonunda tüm bu sanatçılar, yazarlar, yüce gönüllü ilgilerini bana yönelttiklerinde, bakışlarıyla hiçliğimi ölçüyorlarmış gibi gelir, düşüncelerini okur, alçalmışlığımın acısını altında ezilirdim.

SORİN: Hazır sözü açılmışken, şu yazar nasıl bir adam allasen? Anlamak güç. Susuyor hep.

TREPLEV: Akıllı, sade, biraz da melankolik biri. Efendi ve ölçülü. Kırkında bile değil daha, ama şimdiden ünlü ve gırtlığına kadar doymuş hayata... Yazdıklarına gelince... bilmem... nasıl söylemeli? Hoş ve ilginç... fakat Tolstoy ya da Zola'dan sonra Trigorin okumak istemiyor insan.

SORİN: Kim ne derse desin, yazarları severim doğrusu. Bir zamanlar iki şeyi tutkuyla istemiştım: Evlenmek ve yazar olmak. Fakat ne biri oldu ne öteki... Ya. Küçük bir yazar olmak bile fena olmasa gerek, vesselam...

TREPLEV (*kulak kabartarak*): Ayak sesleri duyuyorum... (*Dayısını kucaklar.*) Onsuz yaşayamam... Adımlarının sesleri bile ne kadar güzel... Çılgınca mutluyum. (*Sahneye girmekte olan Nina Zareçnaya'ya doğru hızla yürür.*) Büyüleyici peri, düşlerimin sevgilisi...

NİNA (*heyecanlı*): Geç kalmadım ya... Ha, geç kalmadım değil mi?

TREPLEV (*ellerini öperek*): Hayır, hayır, hayır...

NİNA: Gün boyunca tedirginlik içinde kıvrandım durdum, ne korkunçtu Tanrım! Babam bırakmayacak diye ödüm kopuyordu... Bereket versin bir yere gittiler üvey annemle. Gök kızarıyor ay doğdu doğacak, atı deli gibi sürdüm... *(Güler.)* Öyle sevinçliyim ki şimdi. *(Sorin'in elini kâmbetle sıkar.)*

SORİN: Gözler... ağlamaktan kızarmışlar belli ki... Yok yok! İyi bir şey değil bu.

NİNA: Öyle... Nasıl soluk soluğayım baksanıza. Yarım saat sonra da döneceğim, acele etmem gerek. Yok, yok, ne olur bırakın da gideyim... Babam burada olduğumu bilmiyor.

TREPLEV: Hemen başlamalıyız zaten. Gidip herkese haber vereyim.

SORİN: Bu işi ben yaparım, olur biter. Hemen gidiyorum. *(Sağdan çıkarken bir şarkı mırıldanır.)* “İki asker Fransa’ya dönerken...” *(Durup çevresine bakar.)* Bir keresinde yine böyle şarkı söylüyordum da, bir savcı yardımcısı arkadaş “Sesiniz pek gür ekselans!” demişti. Sonra biraz düşünüp eklemişti: “Ama çirkin.” *(Gülerek çıkar.)*

NİNA: Babamla karısı buraya gelmeme izin vermiyorlar. Burada bohem hayatı yaşıyorlarmış... Aktris olmamdan korkuyorlar. Benim gönlümse, tıpkı bir martı gibi, buraya, bu göle doğru akıyor... Yüreğim sizinle dopdolu... *(Çevreye bakar.)*

TREPLEV: Yalnızız.

NİNA: Orda biri var gibi...

TREPLEV: Yok kimse.

(Öpüşürler.)

NİNA: Ne ağacı bu?

TREPLEV: Karaağaç.

NİNA: Neden kapkara öyle?

TREPLEV: Akşam oldu, her şey kararıyor. Yalvarırım erken gitmeyin.

NİNA: Olanaksız.

TREPLEV: Peki, ben size gelsem, Nina? Tüm gece boyunca, sabaha kadar; bahçede durup pencerenize bakmak için.

NİNA: Olmaz, bekçi görür. Köpek de alışkın değil size, havlar.

TREPLEV: Seviyorum sizi.

NİNA: Şşş...

TREPLEV *(ayak sesleri duyarak):* Kim var orda? Siz misiniz Yakov?

YAKOV *(sahne gerisinden):* İyi bildiniz efendim.

NİNA: Gerçekten de.

TREPLEV: İspirto hazır mı? Kükürt de tamam, değil mi? Kızıl gözler görüldüğünde, kükürt kokusu yayılacak. (*Nina'ya*) Sahneye geçebilirsiniz, her şey tamam. Heyecanlı mısınız?

NİNA: Çok... Anneniz neyse, ondan çekinmiyorum, ama Trigorin de burada... Korkunç bir şey onun karşısında oynamak, utanıyorum da... Ünlü bir yazar... Genç mi?

TREPLEV: Evet.

NİNA: Olağanüstü güzellikte hikâyeleri var!

TREPLEV (*soğuk*): Bilmem, okumadım.

NİNA: Sizin oyununuzda oynamak güç bir şey. Canlı kişiler yok.

TREPLEV: Canlı kişiler! Hayatı olduğu ya da olması gerektiği gibi değil, hayalimizde canlandırdığımız gibi betimlemek gerekir.

NİNA: Çok az hareket var oyununuzda, sadece okuma. Oysa bir oyunda bence mutlaka aşk olmalı... (*Birlikte sahne arkasına giderler:*)

(*Polina Andreyevna ve Dom girerler:*)

POLİNA ANDREYEVNA: Hava nemleniyor. Gidip lastik çizmelerinizi giyin.

DORN: Ben yanıyorum.

POLİNA ANDREYEVNA: Hiç korumuyorsunuz kendinizi. İnatçılık ediyorsunuz. Bir doktor olarak nemli havanın size ne kadar zararlı olduğunu pekâlâ bilirsiniz de, amacınız bana acı çektirmek. Dün akşam da mahsustan oturdunuz terasta...

DORN (*bir şarkı murıldanır*): “Söz etme, gençliğimi mahvettiğinden...”

POLİNA ANDREYEVNA: İrina Nikolayevna ile öyle tatlı sohbet ediyordunuz ki havanın soğuduğunu fark etmediniz bile... Doğru söyleyin, hoşlanıyorsunuz ondan, değil mi?

DORN: Yaşım elli beş.

POLİNA ANDREYEVNA: Boş lakırdı, erkekler için yaşlılık değildir ki bu. Kendinizi çok güzel korumuşsunuz, hâlâ hoşuna gidiyorsunuz kadınların.

DORN: Peki, ne istiyorsunuz?

POLİNA ANDREYEVNA: Bir aktris gördünüz mü, hepiniz yerlere kapanmaya hazırsınız. Hepiniz!

DORN (*bir şarkı murıldanır*): “İşte yeniden karşında senin...” Toplumda sanatçılara hayranlık duyuluyor onlara sözgelimi, tüccarlara olduğundan daha başka türlü davranmıyorsa, eşyanın doğasına uygun bir şeydir bu. Bir çeşit idealizmdir.

POLİNA ANDREYEVNA: Kadınlar her zaman âşık oldular size, kucağınıza attılar kendilerini. Bu da mı idealizm?

DORN (*omuzlarını silkerek*): Ne var bunda? Kadınlarla gerçekten de çok iyi olmuştur ilişkilerim.

Bende her şeyden önce becerikli bir hekimi sevdiler. On-on beş yıl kadar önce bütün bu il çevresinde, anımsayacaksınız, doğru dürüst tek doğum hekimi bendim. Sonra, her zaman dürüst olmuşumdur insan ilişkilerinde.

POLİNA ANDREYEVNA (*Dorn'un elini tutarak*): Canım benim!

DORN: Yavaş. Gelen var.

(*Sorin, kolunda Arkadina, yanlarında Trigorin, Şamrayev, Medvedenko ve Mâşa girerler.*)

ŞAMRAYEV: Onu 1873'te Poltava panayırı sırasındaki oyununda görecektiniz, ne harika kadındı! Şimdi bile heyecanlanıyorum düşünürken! Harika bir oyuncuydu! Ya komik Çadin, Pavel Semyoniç Çadin, onun nerde olduğunu biliyor musunuz? Rasplyuyev rolünde onun gibisi yoktu, Sadovski'den bile üstündü, inanın hanımefendi. Kendisi acaba nerde şimdi?

ARKADİNA: Durmadan bir takım Nuh nebiden kalma şeyleri sorup duruyorsunuz. Nerden bileyim canım! (*Oturur.*)

ŞAMRAYEV (*içini çekerek*): Paşka Çadin! Ben öyle oyuncuyu nerden bulayım şimdi! Tiyatro çok şey yitirdi, İrina Nikolayevna! Eskiden güçlü meşe ağaçları vardı, şimdi karşımıza çıkanlar ise bildiğimiz kütük.

DORN: Büyük yıldızların azaldığı doğru, ama buna karşılık ortalama oyuncunun düzeyi çok yükseldi.

ŞAMRAYEV: Sizinle uzlaşmama olanak yok. Bununla birlikte, zevk sorundur, tartışılmaz. *De gustibus aut bene, aut nihil.*

(*Treplev sahne arkasından bakar.*)

ARKADİNA: Sevgili oğlum, ne zaman başlıyor?

TREPLEV: Az sonra. Biraz sabretmenizi diliyorum.

ARKADİNA (*Hamlet'ten okur*): “Oğlum! Bakışlarımı ruhumun ta derinliklerine yönelttin sen ve ben orda öyle kanlı, öyle öldürücü yaralar gördüm ki, kurtuluş yok!”

TREPLEV (*Hamlet'ten*): “Öyleyse neden kötülüğe teslim ettin kendini, aşkı cinayetin uçurumunda aradın?”

(*Sahne gerisinden boru sesi gelir.*)

TREPLEV: Bayanlar baylar, başlıyoruz! Lütfen dikkat! (*Sessizlik...*) Başlıyorum. (*Bir değnekle yere vurur ve yüksek sesle konuşur.*) Sizler, ey geceleyin bu gölün üzerinde uçuşan eski zaman gölgeleri, saygıdeğer hayaller uyutun bizleri, uyutun ki iki yüz bin yıl sonra olacakları görelim!

SORİN: İki yüz bin yıl sonra hiçbir şey olmayacak.

TREPLEV: Öyleyse bırakalım da bu hiçbir şeyi göstereyim bize.

ARKADİNA: Bırakalım. Biz uyuyoruz.

(Perde kalkar. Göl gözler önüne serilir. Ufukta ay ve ışıklarının suda yansımaları. Nina Zareçnaya, tepeden turnağa ak giysiler içinde büyücek bir kaya üzerinde oturmaktadır.)

NİNA: İnsanlar aslanlar kartallar ve keklükler boynuzlu geyikler, kazlar, örümcekler, derin suların suskun balıkları, denizyıldızları ve gözle görülmesi olanaksız varlıklar; tek sözcükle, tüm canlılar, tüm canlılar, tüm canlılar, yaşamlarının kederli çemberini tamamlayıp söndüler... Artık binlerce yüz yıldır yeryüzü tek bir canlı varlık taşıyor üzerinde ve bu zavallı ay boşu boşuna yakıyor fenerini. Çayırlarda çığırarak uyanan turna kuşları yok artık ve ıhlamur korularında mayıs böceklerinin vızıltıları işitilmiyor. Soğuk, soğuk, soğuk... Boşluk, boşluk, boşluk... Dehşet, dehşet, dehşet... *(Sessizlik...)* Tüm canlı yaratıkların vücutları toza dönüştü ve sonsuz madde onları taş, suya, buluta çevirdi ve hepsinin ruhları tek bir ruhta birleşti. Evrensel dünya ruhunda... O benim, ben... Büyük İskender'in ruhu da, Sezar'ınki de, Shakespeare'inki de, Napolyon'unki de ve sülüklerin en değersizinin ruhu da bendedir. İnsanların bilinçleri ve hayvanların içgüdüleri birleşip kaynaştılar bende ve ben her şeyi, her şeyi, her şeyi anımsıyor, tüm hayatları yeniden yaşıyorum kendimde...

(Bataklık gazlarının alevleri görünür.)

ARKADİNA *(yavaş sesle)*: Dekadanca bir şey bu.

TREPLEV *(yalvarırcasına, sitemle)*: Anne!

NİNA: Yalnızım, yapayalnız. Bir şey söylemek için yüzyılda bir açarım ağzımı ve sesim bu boşlukta kederle çınlar ve hiç kimselere ulaşmaz... Sizler de, ey solgun alevler işitmiyorsunuz beni... Sabah öncesinde çamurlu bataklıktan yükselirsiniz siz ve tan vaktine kadar sürtüp durursunuz, düşüncesizce, iradesizce, hiçbir yaşam kıpırtısı taşımaksızın... Sonsuz maddenin babası şeytan, bir yaşam kıpırtısı doğar korkusuyla, taşlarda ve sularda olduğu gibi, her an sizlerin atomlarını da değiştirir ve durmaksızın değişirsiniz. Evrende sürekli ve değişmez olarak bir tek ruh kalır sadece. *(Sessizlik...)* Bomboş, derin bir kuyuya atılmış bir tutsak gibi, neredeyim, beni ne bekliyor, bilmiyorum. Fakat bir tek şey var bildiğim, çok iyi bildiğim: Maddi güçlerin yaratıcısı şeytanla amansız, acımasız kavgada, zafer mutlaka benim olacak ve sonuçta da madde ile ruh eşsiz bir uyumla birleşip kaynaşacak, bu ise Dünyasal İrade'nin egemenliği olacaktır. Fakat uzun, yavaş, binlerce yıllık bir sürecin sonrasında, hem ay, hem parlak Sirius, hem yeryüzü toza dönüştükten sonra gerçekleşecek bu... Ama o zamana kadar dehşet, dehşet... *(Sessizlik... Göl üzerinde iki kızıl ışık görünür.)* İşte, amansız düşmanım şeytan yaklaşıyor... Korkunç, kızıl gözlerini görüyorum onun...

ARKADİNA: Kükürt koktu. Bu da oyunun gereği mi?

TREPLEV: Evet.

ARKADİNA (*güler*): Anladım, efekt...

TREPLEV: Anne!

NİNA: insansız canı sıkılıyor onun...

POLİNA ANDREYEVNA (*Dorn'a*): Şapkanızı çıkardınız. Giyin, yoksa üşütürsünüz.

ARKADİNA: Doktor sonsuz maddenin babası şeytana hürmeten çıkardı şapkasını.

TREPLEV (*öfkeyle bağırır*): Oyun bitti! Yeter! Perde!

ARKADİNA: Kızacak ne var canım?

TREPLEV: Yeter! Perde! İndirin perdeyi! (*Tepinir*) Perde! (*Perde iner*) Kabahat bende. Oyun yazmanın, sahneye çıkmanın çok az sayıda seçkin kişiye vergi olduğunu gözden kaçırdım.

Tekelinizi bozdum!.. Bana... ben... (*Bir şeyler daha söylemek isterse de, elini sallar, soldan çıkar*)

ARKADİNA: Nesi var bunun?

SORİN: İrina, bir delikanlının onuruyla oynanmaz böyle iki gözüm.

ARKADİNA: Canım, ne dedim şimdi ona ben?

SORİN: Kalbini kırdın.

ARKADİNA: Başta bunun bir şaka olduğunu söyleyen kendisiydi, ben de şaka gibi aldım işi.

SORİN: Ama ne olursa olsun...

ARKADİNA: Şimdi anlaşılıyor ki büyük bir sanat eseri yazmış! Bakın şu işe! Demek bütün bu düzenlemeler, kükürt kokutmalar, şaka için değil de sanatsal bir gösteri içinmiş... Bize nasıl oyun yazılacağını ve nasıl oynanacağını öğretmek istemiş. Ama, bir yerden sonra can sıkıcı bütün bunlar. Bana karşı, bu sürekli olarak tedirgin edici tavırları, iğneli sözleri, bilmem ama, kimin olsa canımı sıkar!

SORİN: Seni memnun etmek istedi...

ARKADİNA: Öyle mi? Peki, sıradan bir oyun seçmeyip de bizi bu dekadanca sayıklamayı dinlemek zorunda bırakmasına ne demeli? Şaka için olduktan sonra sayıklama dinlemeye de hazırım. Ama öyle değil bu. Yeni biçimler; sanatta yeni bir dönem iddiaları var burada. Aslındaysa, yeni biçim filan laf, huyu kötü, hepsi bu.

TRİGORİN: Herkes isteğine ve becerisine göre yazmakta özgürdür.

ARKADİNA: Varsın yazsın istediğini ve becerebildiğim, beni rahat bıraksın da...

DORN: Jüpiter; öfkelenin!

ARKADİNA: Jüpiter değilim ben, kadını. (*Bir sigara yakar*) Öfkelenmiş de değilim, sadece, genç

bir insan böyle can sıkıcı şeylerle neden vakit öldürür diye üzülüyorum. Kalbini kırmak istememiştim.

MEDVEDENKO: Ruhun maddeden ayrılabilceği konusunda bir dayanağımız yok. Çünkü belki de, ruhun kendisi maddi atomların bir toplamıdır. (*Trigorin'e heyecanla*) Bakın, şu bizim öğretmenlerin hayatı üstüne bir oyun yazıp sahnede oynamak çok ilginç olurdu! Güç bir hayat bu, çok güç!

ARKADİNA: Diyecek yok... Ama oyunları da atomları da bir yana bırakalım şimdi. Ne güzel bir akşam! Bir yerlerde şarkı söyleniyor, işitiyor musunuz? (*Kulak kabartır.*) Ne kadar hoş!

POLİNA ANDREYEVNA: Öbür kıyıda söylüyorlar.

(*Sessizlik...*)

ARKADİNA (*Trigorin'e*): Yanıma otursanıza. On-on beş yıl kadar önce bu gölün üstünde her gece müzik ve şarkı sesleri çınlardı. Şu gördüğünüz kıyıda altı malikâne vardır. Anımsıyorum da şimdi, o kahkahaları, cümbüşleri, ateş etmeleri, o bitmez tükenmez aşk ilişkilerini... O zamanlar bütün bu çevrelerin *jeune premier* taptığı kişi, işte şu gördüğünüz (*Dom'u gösterir*) doktor Yevgeni Sergeic'ti. Şimdi de başını döndürebilir kadınların, ama o zamanlar karşı durulmaz bir çekiciliği vardı. Biliyor musunuz, rahat değil içim. Niye kırdım zavallı çocuğu sanki? (*Seslenir.*) Kostya! Oğlum! Kostya!

MÂŞA: Gidip arayayım onu.

ARKADİNA: Lütfen cancağızım.

MÂŞA (*Bağırarak soldan çıkar*): Konstantin Gavriloviç! Konstantin Gavriloviç neredesiniz! Konstantin Gavriloviç!

NİNA (*iç sahneden çıkarak*): Anlaşılan devam etmeyecek, çıkabilirim. Selamlar! (*Arkadina ve Polina Andreyevna ile öptüşürler.*)

SORİN: Tebrikler! Tebrikler!

ARKADİNA: Bravo! Bravo! Zevkle izledik. İnsanın böyle bir güzellik, böyle harika bir sesle köyde oturması günahdır vallahi. Yetenek var sizde. Bakın, mutlaka sahneye çıkmalısınız siz!

NİNA: Ah, benim hayalimdir bu! (*İçini çeker.*) Fakat bu hayal hiçbir zaman gerçekleşmeyecek.

ARKADİNA: Kim bilir? Size Trigorin'i takdim edeyim. Boris Alekseyeviç.

NİNA: Ne kadar sevindim... (*Utangaç, şaşkın*) Sizi hep okurum...

ARKADİNA (*Nina'yı yanına oturtarak*): Sıkılmayın cancağızım. Ünlüdür ama, burnu büyük değildir. Bakın, görüyor musunuz, o da sıkılıyor...

DORN: Şu perde kalkabilir artık değil mi, insanın içi kararıyor.

ŞAMRAYEV (*bağırır*): Yakov, şu perdeyi kaldırırver aslanım!

(*Perde açılır*.)

NİNA (*Trigorin'e*): Tuhaf bir oyun, öyle değil mi?

TRİGORİN: Hiçbir şey anlamadım. Ama yine de zevkle izledim. Öyle içten oynuyordunuz ki. Dekor da çok güzeldi. (*Sessizlik...*) Bu gölde balık bol olsa gerek.

NİNA: Öyledir.

TRİGORİN: Balık tutmaya bayılırım. Akşamüstü oturup da olta mantarının su üstünde kıvılcıklarını seyretmekten daha büyük bir keyif yoktur benim için.

ARKADİNA (*güler*): Aman böyle şeyler söylemeyin, iltifat edildiğinde neye uğradığımı şaşırıyor çünkü.

ŞAMRAYEV: Anımsıyorum da şimdi, bir gün Moskova'da, operadayız... Ünlü bas Silva, en alt perdeden bir do sesi çıkardı sahnede. Balkondaki izleyiciler arasında, şu rastlantıya bakın, bizim kilise korosundan bir bas oturuyor. Seninki ansızın, şaşkınlığımızı tasavvur edin, bir perde daha aşağıdan "Bravo Silva!" diye gürelemez mi... Bakın şöyle: (*Alt perdeden bir basla*) "Bravo Silva!.." Tiyatro dondu kaldıydı...

(*Sessizlik...*)

DORN: Şeytan geçti.

NİNA: Gitmeliyim ben. Hoşça kalın.

ARKADİNA: Nereye? Böyle erkenden? Yo, bırakmayız sizi.

NİNA: Babam bekliyor.

ARKADİNA: Bu da nasıl bir adam böyle canım! (*Öpüşürler*.) Eh, ne gelir elden. Yazık doğrusu, sizden ayrılmak böyle...

NİNA: Buradan gitmenin benim için ne kadar güç olduğunu bilseniz...

ARKADİNA: Bari birisi eşlik etseydi size yavrucuğum...

NİNA (*ürkmüş*): Yo, yo, olmaz!

SORİN (*yalvarırcasına*): Kalın, ne olur!

NİNA: Olanaksız, Piyotr Nikolayeviç.

SORİN: Bir saatliğine, ne var ki bunda...

NİNA (*bir an düşünür, ağlamaklı*): Olanaksız! (*Sorin'le el sıkışır ve hızla çıkar gider*.)

ARKADİNA: Talihsiz kız. Söylediklerine göre rahmetli annesi servetinin tümünü, son kuruşuna kadar kocasına bırakmış. Adam da vasiyetnamesinde varını yoğunu ikinci karısına bıraktığı için, kızcağızın hiçbir şeyi yok. Olacak iş değil doğrusu!

ŞAMRAYEV: Evet, hakkını teslim etmek gerekirse babacığı eşi az bulunur bir hayvandır.

SORİN (*üşümüş ellerini ovuşturarak*): Biz de gidelim artık dostlar; hava nemlendi. Bacaklarım sızlıyor.

ARKADİNA: Zaten bacakların tahtadan sanki, güçlkle sürüklüyorsun! Ne yapalım, gidelim bari zavallı ihtiyarcık... (*Koluna girer.*)

ŞAMRAYEV (*karsısına kolunu vererek*): Madam...

SORİN: Köpek havlıyor yine... (*Şamrayev'e*) İlya Afanasyeviç, çok rica ederim çözdürün şu hayvanı.

ŞAMRAYEV: Olamaz Pyotr Nikolayeviç, ambara hırsız girmesinden korkarım. İçerde darı var. (*Yarı sıra yürüyen Medvedenko'ya*) Tam anlattığım gibi, bir perde daha aşağıdan, "Bravo Silva"... Hem de opera şarkıcısı değil de, sıradan bir kilise türkücüsü yapıyor bunu.

MEDVEDENKO: Bir kilise türkücüsünün maaşı ne kadardır?

(*Dorn'dan başka herkes çıkar.*)

DORN (*yalnız*): Ya hiçbir şey anlamıyorum bu işten, ya da aklımı kaçırdım, ama bu oyun hoşuma gitti benim... Söylemek istediği bir şeyler var... Bu kız yalnızlıktan söz ederken, sonra şeytanın kızıl gözleri görüldüğünde heyecandan ellerimin titrediğini hissettim... Taze, naif bir şeyler vardı... Hah, geliyor galiba. Ona oyunuyla ilgili birçok güzel şey söylemek geliyor içimden.

TREPLEV (*girer*): Kimse kalmamış.

DORN: Ben varım.

TREPLEV: Mâşonka dört dönüyor parkta, beni arıyor. Çekilmez yaratık!

DORN: Konstantin Gavriloviç, çok sevdim oyununuzu. Biraz tuhaf bir şey, sonra, sonunu da izleyemedik, ama yine de güçlü bir etki uyandırdı bende. Yetenekli bir insansınız siz, bırakmayın bu işin ardını.

(*Treplev kuvvetle sıkar Dorn'un elini ve tutkayla kucaklar*)

DORN: Ne kadar da sinirlisiniz böyle! Gözlerden yaşlar fişkırdı fişkıracak... Bakın, ne diyeceğim: Konunuzu soyut düşünceler oluşturuyor. Öyle de olması gerekir. Çünkü bir sanat yapıtı mutlaka büyük bir düşünceyi dile getirmediler. Ancak ciddi olan şey güzel olabilir. Ne kadar solgunsunuz!

TREPLEV: Demek yazmayı sürdürmeyelim sizce?

DORN: Evet... Fakat sadece önemli ve kalıcı olanı betimleyin. Biliyor musunuz, oldukça renkli bir ömür sürdüm ben. Hayatımdan hoşnutum. Fakat sanatçıların yaratıcılık anında duydukları o ruh yücelmesini duymuş olsaydım, öyle geliyor ki bana, maddi olan her şeyi küçümserdim ve ruhum kanatlanmışçasına yükselirdi.

TREPLEV: Özür dilerim, Zareçnaya nerde?

DORN: Bir şey daha söylemek istiyorum bakın: Bir yapıt açık, kesin, belirli bir düşünceyi içermelidir. Belirli bir amaç olmadan yola çıkarsanız, ya yolunuzu şaşırırsınız, ya da yeteneğiniz yok eder sizi.

TREPLEV (*sabırsız*): Zareçnaya nerde?

DORN: Evine döndü.

TREPLEV (*ümitsiz*): Ne yapmalı şimdi? Görmeliyim onu... Mutlaka görmeliyim... Gidiyorum oraya...

(*Mâşa girer:*)

DORN (*Treplev'e*): Biraz sakin olun dostum.

TREPLEV: Ne olursa olsun gideceğim oraya. Gitmeliyim.

MÂŞA: Konstantin Gavriloviç, anneniz sizi bekliyor evde. Çok merak ediyor.

TREPLEV: Arabaya binip gittiğimi söyleyin ona. Ve rica ediyorum hepinizden, beni rahat bırakın! Bırakın diyorum! Bırakın peşimi!

DORN: Fakat, fakat olmaz ki böyle yavrucuğum... İyi değil bu...

TREPLEV (*gözleri yaş içinde*): Hoşça kalın doktor. Teşekkür ederim size... (*Çıkar:*)

DORN (*içini çeker*): Ah gençlik, gençlik!

MÂŞA: Söyleyecek başka bir şey bulamadılar mı, gençlik, gençlik derler... (*Enfiye çeker:*)

DORN (*Mâşa'nın elinden tabakayı çekip alarak fundalıklara fırlatır*): İğrenç bir şey bu! (*Sessizlik...*) Müzik sesi geliyor evden. Gidelim hadi.

MÂŞA: Durun.

DORN: Ne var?

MÂŞA: Size söylemek istediğim bir şey var yine... Öyle konuşma isteğiyle dolu ki içim... (*Heyecanlanmıştı*) Babamı sevmiyorum... ama yüreğimde size karşı sevgi var... Nedense tüm benliğimle bana yakın olduğunuzu hissediyorum. .. Bana yardım edin, yardım edin, yoksa bir aptallık yapacak, hayatımla oynayıp berbat edeceğim onu... Daha fazla dayanamayacağım artık.

DORN: Nedir, ne yardımı?

MÂŞA: Acı çekiyorum. Hiç kimse, hiç kimse farkında değil çektiğim ıstırapların! (*Başını Dorn'un göğsüne koyar, yavaş sesle*): Konstantin'i seviyorum.

DORN: Hepiniz nasıl da çılgına dönmüşsünüz! Nasıl da! Ve ne kadar çok aşk var böyle... Ey büyüleyici göl... sensin nedeni bunların... (*Sevecen.*) Fakat ne yapabilirim ben çocuğum? Ne gelir elimden? Ne?

İKİNCİ PERDE

Bir kroket alanı ve çiçek tarhları. Sağda, arka planda, büyük terasıyla ev; solda, güneşin parlak ışınları altında göl görünmektedir. Öğle vakti. Sıcak. Alanın bir köşesinde, yaşlı bir ıhlamur ağacının gölgesinde Arkadına, Dorn ve Mâşa bir bankta oturmaktadırlar. Dorn'un dizlerinde açık bir kitap vardır.

ARKADİNA (*Mâşa'ya*): Gelin, kalkıp yan yana duralım. (*Kalkıp yan yana dururlar.*) Ha, şöyle... Şimdi, siz yirmi iki yaşındasınız değil mi, bense hemen hemen iki katı... Yevgeni Sergeyiç, hangimiz daha genç görünüyoruz?

DORN: Elbette siz.

ARKADİNA: Gördünüz mü cancağızım... Neden ama? Ben çalışıyorum, hayatı duyarak yaşıyorum, her an hareketteyim, siz ise yerinizden kımıldamıyor, yaşamıyorsunuz. Sonra, bir de kuralım vardır benim: İleriye bakmamak... Ne yaşlılığı ne de ölümü getiririm aklıma... Her şey olacağına varır.

MÂŞA: Benim içimdeyse, sanki çok, çok eskiden doğmuşum gibi bir duygu var... Hayatımı, bitmez tükenmez kuyruğu olan bir elbise gibi sürüklüyorum sırtımda... Çoğu kez de hiçbir yaşama isteği olmuyor içimde. (*Oturur.*) Tabi, saçma bütün bunlar. Silkinip canlanmam gerek.

DORN (*bir şarkıyı usuldan mırıldanır*): “Anlatın ona, çiçeklerim...”

ARKADİNA: Sonra, bir İngiliz gibi de titizimdir. Ya, cancağızım, derler ya hani, kendimi bir an bile koy vermem. Saçım başım, giyim kuşamım her zaman *comme il faut*... Hiç değilse şu parka çıkarken üstüme bir bluz giyinirsem, saç tuvaletimle de uğraşmasam, kıyamet mi kopar? Yo, hiçbir zaman bu izni vermem kendime! İşte böyle genç kalışımı, pasaklı ve rüküş olmayışımı, bazıları gibi kendimi salıvermeyişiime borçluyum... (*Elleri kalçalarında dolanır*) Bakın, piliç gibiyim! On beş yaşında kız rolüne bile çıkarım!

DORN: Pekâlâ, ben devam edeyim. (*Kitabı alır*) Tahılcı ile farelerde kalmıştık...

ARKADİNA: Evet, farelerde... Okuyun. (*Oturur.*) Ya da verin ben okuyayım. Benim sıram. (*Kitabı alır; kaldıkları yeri ararın bakışlarıyla.*) Fareler... Fareler... Hah, burası. (*Okur.*) “Ve hiç kuşku yok ki, sosyeteden insanlar için romancıları şımartmak ve onları kendi çevrelerine yaklaştırmak, tahılcının tahıl ambarında fare beslemesi kadar tehlikeli bir şeydir. Ama yine de sevilip aranır romancılar. Bu nedenle, bir kadın, ele geçirmek amacıyla bir yazarı gözüne kestirdi mi, iltifatlarla, bin bir türlü güzel söz ve yaranmalarla kuşatır onu...” Hım, Fransızlarda bu böyledir belki, ama bizimle ilgisi

yok. Bizde hesap kitap yoktur bu işte. Bizde kadın, yazarı elde etmeden önce zilzurna âşık olur ona, bilmez misiniz? Uzağa gitmeye ne hacet, Trigorin'le beni alın yeter...

(Sorin bastonuna dayanarak, yanı sıra Nina gelirler. Arkalarından da Medvedenko tekerlekli bir iskemleyi iterek getirir.)

SORİN *(çocuklarla konuşurken ki sevecen ses tonuyla)*: Haa, demek öyle? Demek sevinçliyiz bugün? Keyfimiz yerinde demek? *(Kız kardeşine)* Bugün keyfimiz yerinde! Baba ile üvey anne üç günlüğüne Tver'e gittiler ve biz tam üç gün özgürüz!

NİNA *(Arkadina'nın yanına oturur ve kucaklar onu)*: Öyle mutluyum ki! Tümünü size aitim şimdi!

SORİN *(tekerlekli iskemlesine oturarak)*: Pek de güzel bugün.

ARKADİNA: Hem de şık, çekici... Tatlım benim, akıllım! *(Nina'ya öper.)* Aman, çok övmeyelim, nazar değer. Boris Alekseyeviç nerede?

NİNA: Göl kıyısında balık avlıyor.

ARKADİNA: Nasıl da sıkılmaz bu işten! *(Okumayı sürdürmeye hazırlanır.)*

NİNA: Ne okuyorsunuz?

ARKADİNA: Maupassant'ın *Su Üstündeki* cancağızım. *(Birkaç satırı içinden okur.)* Eh, bundan öteki ne ilginç ne de gerçek. *(Kitabı kapar.)* İçim rahat değil. Söyleyin allahaşkına, nedir bu oğlumun hali? Canı sıkın, yüzü gülmüyor. Göl kıyısında dolanıp duruyor; görüştüğümüz bile yok.

MÂŞA: Dertli. *(Nina'ya, çekingen)* Ne olur, oyunundan bir şeyler okusanıza...

NİNA *(omuz silkere)*: İstiyor musunuz gerçekten? Hiç ilginç bir yanı yok ki!

MÂŞA *(heyecanını gizlemeye çalışarak)*: Kendisi okuduğunda gözleri alevleniyor, yüzü bembeyaz kesiliyor. Sesi öyle güzel, öyle kederli oluyor ki! Hareketleri tıpkı bir şairinki gibi.

(Sorin'in horultusu duyulur.)

DORN: İyi geceler!

ARKADİNA: Petruşa!

SORİN: Ha?

ARKADİNA: Uyuyor musun?

SORİN: Yooo!

(Sessizlik...)

ARKADİNA: Tedavin için gerekeni yapmıyorsun, doğru bir şey değil bu ağabey.

SORİN: Ben istiyorum tedavi olmayı, ama doktor istemiyor.

DORN: Altmış yaşında tedavi!

SORİN: İnsan altmışında da yaşamak ister.

DORN (*bezgin*): Ya? Öyleyse valeryan damlası alın.

ARKADİNA: Bence kaplıcaya gitmeli.

DORN: Eh... Gidebilir... Gitmeye de bilir...

ARKADİNA: Gel de anla.

DORN: Anlamayacak bir şey yok. Çok açık.

(*Sessizlik...*)

MEDVEDENKO: Pyotr Nikolayeviç'in sigarayı bırakması gerekir.

SORİN: Saçma.

DORN: Hayır, saçma değil. İçki ve tütün kişiliğini yok ediyor insanın. Bir sigara ya da bir kadeh votkadan sonra artık Pyotr Nikolayeviç değilsiniz; Pyotr Nikolayeviç, artı birileri dahasıdır. Kendi 'ben'iniz bulanıyor ve artık üçüncü bir kişi gibi algılamaya başlıyorsunuz kendinizi...

SORİN (*güler*): Sizin için yargılaması kolay. Keyifli bir ömür sürdürdünüz çünkü. Ya ben? Yirmi sekiz yıl Adalet Bakanlığı'nda çalıştım, ama dünya yüzü görmedim, hayatın tadını çıkaramadım. Böyle bir insanın yaşamak isteğinde şaşacak bir şey olmasa gerek, vesselam. Doymuşsunuz siz, dünya umurunuzda değil, bu yüzden felsefeye yatkınsınız, ama ben yaşamak istiyorum. İşte bu yüzden yemek sonrasında sert şaraplar içiyor sigara tütürüyorum, filan. Hepsi bu...

DORN: Yaşamak ciddi bir şeydir, fakat altmışına gelip de tedavi olmaya kalkışmak, gençlikte hayatın tadını çıkaramadım diye yakınmak, bağışlayın ama, hafifliktir.

MÂŞA (*kalkar*): Yemek vakti gelmiş olmalı... (*Tembel tembel yürür:*) Bacaklarım uyuşmuş... (*Çıkar:*)

DORN: Yemek öncesinde iki tek atacak.

SORİN: Zavallı kız. Mutlu değil, ne yapsın.

DORN: Boş söz bunlar, ekselans.

SORİN: Doygun bir adam gibi yargıda bulunuyorsunuz.

ARKADİNA: Ah, şu köy hayatının sevimli can sıkıntısından daha sıkıcı ne olabilir? Sıcak, sessizlik, kimse parmağını kıpırdatmaz, boyuna felsefe yapar... Sizlerle olmak pek güzel bir şey dostlar, sözlerinizi dinlemek pek hoş, ama şimdi bir otel odasında rolümü ezberliyor olmak beni çok daha mutlu ederdi!

NİNA (*coşkulu*): Ne kadar doğru! Sizi anlıyorum!

SORİN: Şehirde yaşamak elbette çok güzel bir şey. Çalışma odanda oturursun, uşak önceden bildirmeden kimseyi içeri almaz, masanda telefonun... sokakta arabalar emrine hazır, filan...

DORN (*bir şarkı mırıldanır*): "Anlatın ona, çiçeklerim..." (*Şamrayev, arkasından Polina Andreyevna girerler.*)

şamrayev: Herkescikler burada! Günaydın! (*Arkadina'nın, sonra Nina'nın elini öper:*) Sizi böyle iyi gördüğüme pek memnun oldum. (*Arkadina'ya*) Bugün karımla şehre gitmeye niyetliymişsiniz hanımefendi, doğru mu bu?

ARKADİNA: Evet, niyetim var.

ŞAMRAYEV: Hımm... Harika. Fakat ne ile gideceğinizi sorabilir miyim çok sayın hanımefendi? Çavdar kaldırılıyor bugün, işçilerin hepsi çalışıyor. Sonra, hangi atlarla gideceğinizi sorabilir miyim?

ARKADİNA: Hangi atlarla? Hangileriyle olacağım ben nerden bileyim!

SORİN: Arabanın atları var ya.

ŞAMRAYEV (*sinirlenerek*): Arabanın atları mı? Fakat arabanın atlarına hamutu nerden bulayım? Hamutu nerden bulayım? Şaşılacak şey! Akıl almaz şey! Çok yüce hanımefendi! Bağışlayın, yeteneğinizin hayranıyım, size hayatımın on yılını vermeye hazırım, ama at veremem!

ARKADİNA: Fakat ya zorunluysa gitmem, ne olacak? Tuhaf şey!

ŞAMRAYEV: Çok sayın hanımefendi! Sizin çiftlik yönetimi denilen şeyden haberiniz yok!

ARKADİNA (*parlar*): Hep aynı eski hikâye! Bugünden tezi yok, Moskova'ya dönüyorum ben de. Benim için köyden at kirالاتın, yoksa istasyona yayan giderim!

ŞAMRAYEV (*parlar*): Ben de istifa ediyorum! Kendinize başka bir kâhya bulun! (*Çıkar*)

ARKADİNA: Her yaz aynı şey, her yaz hakarete uğruyorum burada! Bir daha ayağımı basmayacağım buraya! (*Soldan, göle girme yerinin bulunduğu varsayılan yönden çıkar; az sonra, elinde oltalar ve kova taşıyan Trigorin arkasında olmak üzere, eve girdiği görülür:*)

SORİN (*parlar*): Küstahlık bu! Bu kadarına dayanılmaz! Tahammül sınırını aştı artık, vesselam. Şimdi ne kadar at varsa getirmeceğim buraya!

NİNA (*Polina Andreyevna'ya*): İrina Nikolayevna'nın, böyle ünlü bir aktrisin isteğini yerine getirmemek, nasıl olur? Onun tüm istekleri, hatta kaptisleri, her türlü çiftlik yönetiminin üstünde değil midir? İnanılır şey değil!

POLİNA ANDREYEVNA (*çaresizlik içinde*): Ne yapabilirim ki ben? Kendinizi benim yerime koyun. Benim elimden ne gelir.

SORİN (*Nina'ya*): Gidip hepimiz yalvaralım kız kardeşime kalması için... Ha? (*Şamrayev'in çıktığı yöne bakarak*) Çekilmez herif! Zorba!

NİNA (*Sorin'in kalkmasına engel olarak*): Oturun, oturun... Göttürürüz sizi... (*Medvedenko'yla birlikte koltuğu sürerler:*) Of, ne korkunç bütün bunlar!..

SORİN: Evet, evet, korkunç... Fakat kâhyalıktan ayrılmaz, şimdi konuşurum onunla...

(Çıkarlar: Dorn ve Polina Andreyevna kalır sahnede.)

DORN: Can sıkıcı şu insanlar. Kocanı yakasından tutup atmak gerekir aslında. Fakat şöyle bağlanacak iş: Pyotr Nikolayeviç moruğuyla saygıdeğer kız kardeşi gidip özür dileycekler ondan. Göreceksiniz bakın!

POLİNA ANDREYEVNA: Arabanın atlarını da tarlaya gönderdi. Gün geçmiyor ki böyle bir tatsızlık çıkmasın. Bilseniz nasıl üzüyor beni bunlar! Hasta gibi oluyorum... Nasıl titriyorum bakın... Kabalıklarına dayanamıyorum artık onun. *(Yalvarır:)* Yevgeni, canım benim, sevgilim, ne olur birlikte yaşayalım... Zamanımız geçiyor, genç değiliz artık, hiç değilse ömrümüzün son deminde, gizlisiz saklısız, yalansız yaşayalım...

(Sessizlik...)

DORN: Elli beş yaşındayım ben, yaşama tarzımı değiştirmem için çok geç.

POLİNA ANDREYEVNA: Beni neden reddettiğinizi biliyorum, yakınlık duyduğunuz başka kadınlar da var. Hepsisiyle birlikte yaşayamazsınız tabi. Anlıyorum. Özür dilerim... Başınızı ağrıttım...

(Evin yakınında Nina görünür; çiçek toplamaktadır.)

DORN: Yoo, dert değil.

POLİNA ANDREYEVNA: Kıskançlık yiyip bitiriyor beni. Tabi, doktorsunuz, kadınlardan kaçamazsınız. Anlıyorum...

DORN *(yaklaşan Nina'ya):* Orda ne var ne yok?

NİNA: İrina Nikolayevna ağlıyor. Pyotr Nikolayeviç'in de astım krizi tuttu.

DORN *(kalkar):* Gidip valeryan damlası vereyim ikisine de.

NİNA *(çiçekleri verir ona):* Buyurun! dorn: *Merci bien! (Eve doğru gider:)*

POLİNA ANDREYEVNA *(arkasından giderken):* Ne hoş çiçekler! *(Evin yakınında, alçak sesle):* Verin şu çiçekleri bana! *(Alır; paralar; fırlatıp atar. Birlikte eve girerler:)*

NİNA *(yalnız):* Ünlü bir aktresin hem de böyle saçma bir nedenle gözyaşı döktüğünü görmek ne tuhaf! Yığınların hayran olduğu, her gün gazetelerde kendisinden söz edilen, fotoğrafları satılan, yapıtları yabancı dillere çevrilen bir yazarın da, bütün gününü olta başında tüketip iki tatlı su kefali yakaladığında sevinmesi de garip değil mi? Ben bu ünlü kişilerin gururlu, yanlarına varılmaz kişiler olduklarını, kalabalıkları hor gördüklerini sanırdım. Soy sop tanınmışlığını, zenginliği her şeyden çok önemseyen sıradan insanlardan, ünleri ve adlarının göz kamaştırıcı- lığıyla bir çeşit öç aldıklarını düşünürdüm. Oysa onlar da ağlıyorlar balık tutuyorlar, kâğıt oynuyorlar herkes gibi gülüyor; öfkeleniyorlar.

TREPLEV *(şapkasız, elinde bir tüfek ve vurulmuş bir martıyla girer):* Yalnız mısınız burada?

NİNA: Evet, yalnızım.

(Treplev, Nina'nın ayakları dibine bırakır martıyı.)

NİNA: Bu da ne demek oluyor?

TREPLEV: Bugün bu martıyı öldürmek alçaklığında bulundum. Onu ayaklarınızın dibine bırakıyorum.

NİNA: Neyiniz var sizin? *(Kaldırıp bakar martıya.)*

TREPLEV *(bir sessizlikten sonra)*: Yakında kendimi de böyle öldüreceğim.

NİNA: Sizi tanıyamıyorum.

TREPLEV: Doğru, ama ben de sizi tanıyamamaya başladıktan sonra. Bana karşı değiştiniz, bakışlarımız yabancı, varlığım sıkıyor sizi.

NİNA: Son zamanlarda çok alıngan oldunuz. Söyledikleriniz de anlaşılmaz birtakım şeyler simgeler. Bakın işte, bu martı da bir simge olsa gerek, ama bağışlayın, anlamıyorum onu... *(Martıyı kaldırıp bankın üzerine koyar.)* Sizi anlayabilmek için fazla basitim.

TREPLEV: Oyunumun öyle aptalca başarısızlığa uğradığı akşam başladı bu. Kadınlar başarısızlığı bağışlamazlar. Hepsini yaktım onun, hepsini, tek bir kırpıntı kalmamacasına. Ne kadar mutsuz olduğumu bilmeniz! Bana karşı bu soğukluğunuz öyle korkunç, öyle akıl almaz bir şey ki!.. Sanki bir gün kalkıp da bu gölün kuruduğunu, ya da toprağın içine süzülüp gittiğini görüyormuşum gibi. Az önce beni anlayabilmek için fazla basit olduğunuzu söylediniz. Oh, ne var anlamayacak burada? Oyunum beğenilmedi, sanatımdan nefret ediliyor; beni sürüsüne bereket, sıradan, değersiz biri olarak görüyorsunuz... *(Ayağını yere vurarak)* Ne kadar iyi anlıyorum bunu, nasıl anlıyorum! Beynime bir burgu gibi işleyen bu düşünceye de, kanımı bir yılan gibi emen gururuma da lanet olsun... *(Bir kitap okuyarak gelen Trigorin'i görür.)* İşte gerçek yetenek geliyor: Yürüyüşü Hamlet gibi, elinde de kitapla! *(Oynar.)* "Sözcükler... Sözcükler... Sözcükler..." Güneş henüz ulaşmadı size ama, gülümsüyorsunuz şimdiden, bakışlarınız onun ışınlarında erimeye başladı bile... Size engel olmayayım. *(Hızla çıkar.)*

TRİGORİN *(kitaba notlar alır)*: Enfiye çeker; votka içer; hep karalar giyer; bir öğretmen onu seviyor..

NİNA: Günaydın Boris Alekseyeviç!

TRİGORİN: Günaydın. İşler birdenbire öyle karıştı ki, sanırım gidiyoruz bugün. Sizinle bir daha görüşebileceğimizi hiç sanmam. Çok yazık. Genç ve ilginç kızlar çok sık çıkmıyor karşıma. İnsan on sekiz - on dokuz yaşlarında nasıl hisseder kendini, unutmuşum. Zihnimde canlandıramıyorum. Bu yüzden de hikâyelerimde ve romanlarımda genç kız tipleri genellikle yapaydır. Aklınızdan

geçenleri, nasıl bir insan olduğunuzu öğrenebilmek için, bir saatliğine olsun yerinizde olmak isterdim.

NİNA: Ben de sizin yerinizde olmak isterdim.

TRİGORİN: O da neden?

NİNA: Ünlü, yetenekli bir yazarın kendini nasıl hissettiğini öğrenmek için. Nasıl bir şey ünlülük duygusu? İnsan nasıl algılıyor onu?

TRİGORİN: Nasıl mı? Bilmem. Bunu düşünmedim hiç. *(Bir an düşünerek)* İkisinden biri: Ya siz ünümü büyütüyorsunuz gözünüzde, ya da ünlülük duygusu diye bir şey yok.

NİNA: Kendinizle ilgili yazıları okuduğunuzda da bir şey hissetmiyor musunuz?

TRİGORİN: Överlerse hoşuma gider; yerlerse birkaç gün canım sıkılır.

NİNA: Ne kadar olağanüstü bir dünyanız var! Bilseyiz nasıl gıpta ediyorum size! İnsanların yazgıları çok farklı birbirinden. Kimileri güçlükle sürüklerler can sıkıcı, silik varlıklarını. Hepsi birbirine benzer bu zavallıların. Mutsuzdurlar. Kimilerine ise, sizin gibilere örneğin, ki milyonda birdir bunlar, nasıl da ilginç, aydınlık, anlam dolu bir yaşam düşmüş... Mutlusunuz siz...

TRİGORİN: Ben mi? *(Omuzlarını silker)* Himm... Bakın, ünden, mutluluktan, aydınlık bir yaşamdan filan söz ediyorsunuz ya, benim için bütün bu güzel sözler, bağışlayın, ağzıma sürmediğim bir marmelattan farksızdır. Siz çok genç ve çok iyisiniz.

NİNA: Hayatınız çok güzel sizin.

TRİGORİN: Fakat nedir güzel olan benim hayatımda? *(Saatine bakar.)* Gidip yazmam gerek şimdi. Özür dilerim, zamanım yok... *(Güler.)* Derler ya hani, tam can alıcı noktama dokundunuz... Heyecanlanmaya, biraz da kızmaya başladım. Fakat, konuşalım hadi... O çok güzel, aydınlık bulduğunuz hayatımdan söz edelim... Fakat, bilmem ki nerden başlamalı? *(Biraz düşünür.)* Bakın, insanın gece gündüz aklından çıkmayan birtakım saplantıları vardır. Sözgelimi, aya takmıştır kafasını. İşte benim de kendime göre böyle bir ay var kafamda. Bir düşünce yakamı bırakmaz hiç: Yazmam gerek, yazmam gerek, yazmam gerek diye tekrarlayıp dururum. Bir hikâye ya da romanı mı bitirdim, nedense hemen bir başkasını, sonra bir üçüncüsünü, onun arkasından da bir dördüncüsünü yazmak zorundayımdır... Konaklama yerlerinde dinlenmeksizin at değiştiren bir yolcu gibi durmaksızın yazarım, başka türlü davranmak da elimde değildir. Bunda güzel ya da aydınlık olan ne var sorarım size? Of, ne saçma bir hayat bu! Alın işte, sizinle birlikte olmaktan haz duyuyorum şu anda, ama bitmemiş bir hikâye ya da romanın beni beklediği düşüncesi de bir an bile çıkmıyor aklımdan. Gökyüzüne bakıp da, kuyruklu piyanoya benzeyen şu bulutun süzülüp gittiğini mi gördüm; hemen, bir hikâyemin bir yerine gökyüzünden kuyruklu piyanoya benzeyen

bir bulutun süzülüp gittiğini koymalıyım diye düşünürüm. Vanilya çiçeği kokuyor değil mi? Hemen mim koyarım: “Ağdalı bir koku, çiçeği dul kadın giysisi renginde, bir yaz akşamı tasvirinde kullanılacak...” Sizin ağzınızdan ve kendi ağzımdan çıkan her sözcüğü kaptığım gibi, edebiyat dağarına tıktırırım, bakarsın işe yarar! Bir çalışmayı bitirdiğimde, dinlenebilmek, havasından çıkmak için tiyatroya, ya da balık tutmaya koşarım. Ama hayır! Demir gülleye benzeyen bir şey kafamın içinde yuvarlanmaya başlamıştır bile. Yeni bir konu masaya sürükler beni ve dinlenme fırsatı bulamadan bir kez daha yazmaya koyulurum. Ve bu böylece sürüp gider... Kendimden rahat yoktur bana. Ve tanımadığım birileri- ne bal vermek için kendi hayatımı yok ettiğimi, en güzel çiçeklerimin tozunu yağmaladığımı, çiçeklerin kendilerini de koparıp köklerini ayaklarımın altında ezdiğimi hissederim. Şimdi, kaçık değil de ne derler bana? Yakınları, tanıdıkları, akli yerinde bir insana davranır gibi davranırlar mı böyle birine? “Şu ara ne var tezgâhta? Bize ne armağan edeceksiniz acaba?” Hep aynı sorular, aynı tavırlar... Ve bana öyle geliyor ki artık, yakınlarımın ilgileri, övgüleri, hayranlıkları, tüm bunlar, aldatıdan başka bir şey değil. Bir hastayı aldatır gibi aldatıyorlar beni. Hani bazen korkuyorum, Gogol’ün Poprişçin’i gibi, bir gün arkamdan usulca yaklaşır, yakaladıkları gibi tımarhaneye kapatacaklar diye... En güzel yıllarım olan gençlik yıllarımda, yazarığa başladığım o yıllarda da yazmak sürekli bir ıstırap benim için. Küçük yazar, hele şansı da yardım etmiyorsa, bir fazlalık gibi hisseder kendini. Beceriksiz, sakar, diken üstünde gibi tedirgindir. Karşı konulmaz bir güç, edebiyat ve sanat çevrelerine çeker onu. insanların gözlerine doğrudan doğruya ve cesurca bakmaya korkarak, silik ve ürkek, dolanıp durur oralarda. Parasız bir kumar düşkününün korka korka kumar masalarına sokulması gibi. Okurlarımı tanımazdım, ama onları nedense hep, dost olmayan, kuşkucu birileri olarak canlandırırıldım gözümde. Topluluktan korkardım, ürkütürdü beni ve ne zaman yeni bir oyunum sahnelenecek olsa, bana esmer seyirciler ona karşı düşmanca bir tavır alıyorlarmış, sarışınlarsa umursamıyorlarmış gibi gelirdi hep. Of, ne korkunçtu bütün bunlar! Ne ıstırap verici bir şeydi!

NİNA: Fakat böyle de olsa, esinlenme ve yaratma onların size mutluluk verdiği olmuyor mu hiç?

TRİGORİN: Evet, yazarken zevk duyuyorum. Düzeltileri okumak da hoş. Fakat yazdığım şey basılıp da çıktı mı, dayanılmaz bir sıkıntı oluyor benim için. Her şeyin baştan başa yapmacık ve yanlış olduğunu görüyorum. Bütün bunları keşke hiç yazmamış olsaydım diye düşünüyorum ve içimi karalar basıyor. *(Güler.)* Topluluk okuyor sonra: “Hiç de fena değil, sevimli... Sevimli ama Tolstoy nerde, bu nerde...” Ya da “Pek hoş, ama Turgenyev’in *Babalar ve Çocuklar*’ı daha güzeldi.” Böylece, son nefesime kadar her şey sevimli ve hoş olacak, daha fazla değil. Ölümümünden sonra

da tanıdıklar mezarımın yakınından geçerlerken “Burada Trigorin yatıyor” diyecekler “iyi bir yazardı, ama Turgenyev kadar değil.”

NİNA: Bağışlayın, söylediklerinizi anlamaya çalışmayacağım artık. Sizininki başarı şımarıklığı, başka bir şey değil.

TRİGORİN: Hangi başarıdan söz ediyorsunuz? Kendimi hiçbir zaman sevmedim. Bir yazar olarak hoşlanmam kendimden. Daha da kötüsü, kafam puslu gibi hep, çoğu kez ne yazdığımın farkında bile değilim... Bakın şu gölü, ağaçları, gökyüzünü, doğayı seviyorum, hissediyorum, içimde bir tutku, karşı konulmaz yazma isteği uyandırıyorlar. Fakat sadece bir doğa betimcisi değilim ki ben, ülkemin yurttaşayım aynı zamanda. Yurdumu ve onun insanlarını seviyorum. Yazdıklarımın halktan, onun çektiği acılardan, geleceğinden, bilimden, insan haklarından ve daha bunlar gibi birçok şeyden söz etmekle yükümlü olduğumu hissediyorum. Ve işte böylece çalاکalem her şeyden söz ediyorum, dört bir yandan sıkıştırıyorlar beni, kızıp öfkeleniyorlar ve ben köpeklerin kovaladığı küçük bir tilki gibi oradan oraya atıyorum kendimi... Hayat ve bilim ileriye doğru gitmekteyken, hep geri, geri kaldığımı hissediyorum, tıpkı istasyona geldiğinde az önce kalkmış olan trene yetişmesinin olanaksız olduğunu gören bir köylü gibi... Ve eninde sonunda, bir doğa betimcisinden başka bir şey olmadığımı, geri kalan konularda iliklerime kadar sahte olduğumu hissediyorum...

NİNA: Çalışmaktan öyle bitkin düşmüşsünüz ki, kendi değerinizi kavramaya ne zamanınız ne de isteğiniz var. Kendinizden hoşnut olmayabilirsiniz, fakat başkaları için büyük ve güzelsiniz! Sizin gibi bir yazar olsam tüm yaşamımı sıradan insanlara adar, fakat aynı zamanda da mutluluklarının ancak benim düzeyime yükselmekte olduğunu bilirdim ve beni bir zafer arabasında taşırlardı...

TRİGORİN: Zafer arabası ha? Yoksa Agamemnon muyum ben, neyim?

(Birlikte gülerler:)

NİNA: Böyle bir mutluluk için, bir yazar ya da aktris olmanın mutluluğu uğruna, ailemin sevgisizliğine dayanır, yoksulluğa, düş kırıklıklarına göğüs gerer, tavan arasında oturur, yavan ekmele yetinirdim. Kendi kendime yetmezliğin acılarını da memnuniyetle yaşar, ama buna karşılık ün isterdim, gerçek göz alıcı bir ün... *(Elleriyle yüzünü kapar:)* Başım dönüyor... Of...

ARKADİNA *(evden):* Boris Alekseyeviç!..

TRİGORİN: Beni çağırıyorlar... Eşyalar toplanıyor olmalı. Canım hiç gitmek istemiyor... *(Göle bakarak)* Şu güzelliğe bakın, cennet gibi! Ne harika bir güzellik!

NİNA: Karşı kıyıda bahçeyle evi görüyor musunuz?

TRİGORİN: Evet.

NİNA: Rahmetli annemin çiftliğidir. Orda doğdum. Tüm yaşamım bu gölün çevresinde geçti, her bir adasını bilirim onun.

TRİGORİN: Çok güzel bir yer gerçekten! *(Martıyı görerek)* Bu nedir?

NİNA: Bir martı. Konstantin Gavrilich vurmuş.

TRİGORİN: Güzel bir kuş. Doğrusu, hiç gitmek istemiyor canım. İrina Nikolayevna'yı razı edin de kalsın. *(Defterine bir şeyler yazar.)*

NİNA: Ne yazıyorsunuz?

TRİGORİN: Not alıyorum... Bir konu geldi de aklıma... *(Defteri cebine koyar.)* Küçük bir hikâye konusu. Çocukluğundan beri göl kıyısında yaşayan bir genç kız var, sizin gibi biri; tıpkı bir martı gibi seviyor bu gölü ve bir martı gibi de mutlu ve özgür. Günün birinde bir adam geliyor oraya, kızı görüyor ve yapacak başka bir işi olmadığından yazık ediyor kıza, tıpkı bu martı gibi...

(Bir sessizlik... Pencerede Arkadina görünür.)

ARKADİNA: Boris Alekseyeviç, neredesiniz?

TRİGORİN: Geliyorum! *(Giderken dönüp Nina'ya bakar: Penceredeki Arkadina'ya)* Ne var?

ARKADİNA: Kalıyoruz.

(Trigorin eve girer.)

NİNA *(ramp ışığına yaklaşır; bir an düşündükten sonra)*: Bir düş bu!

ÜÇÜNCÜ PERDE

Sorinler'in yemek odası. Sağda ve solda kapılar. Bir büfe. İlaç dolabı. Odanın ortasında bir masa. Yolculuk hazırlığını gösteren bir bavul ve karton şapka kutuları. Trigorin masada kahvaltı ederken Mâşa onun yanında ayakta durmaktadır.

MÂŞA: Yazar olduğunuz için söylüyorum bunları size. İşinize yarayabilir. İnanın, eğer ölümcül biçimde yaralaysaydı kendini, bir an bile yaşamazdım ben de. Ama metanetim yerinde yine de. İşte silkindim ve kararımı verdim: Bu aşkı söküp atacağım yüreğimden, kökünden sökeceğim.

TRİGORİN: Nasıl?

MÂŞA: Evleneceğim. Medvedenko'yla.

TRİGORİN: Şu öğretmenle mi?

MÂŞA: Evet.

TRİGORİN: Anlamıyorum, ne anlamı var bunun?

MÂŞA: Umutsuzca sevmenin, yıllardır bir şeyler bekleyip durmanın anlamı var mı? Evlenince aşk

maşk kalmayacak, yeni kaygılar eski duyguları silip süpürecektir... Sonra, bir değişikliktir ne de olsa. Bir tek daha atalım mı?

TRİGORİN: Çok olmaz mı?

MÂŞA: Yok canım! (*Kadehleri doldurur.*) Öyle bakmayın bana. Sandığımızdan daha sık içer kadınlar. Benim gibi herkesin gözü önünde içenler azınlıktadır, çoğu gizli içer. Ya. Ve daima votka ya da konyaktır içtikleri. (*Kadehini Trigorin'ininkiyle tokuşturur.*) Şerefimize! Sade, içten bir adamsınız. Ayrılacak olmamız yazık.

(*İçerler.*)

TRİGORİN: Ben de gitmek istemiyorum.

MÂŞA: Rica edin, kalsın.

TRİGORİN: Yok, kalmaz artık. Oğlu son derece dengesiz davranıyor. Bir bakmışsın kendini vurmuş, şimdi de beni düelloya çağıracağı söyleniyor. Niçin bütün bunlar? Somurtuyor, homurdanıyor, yeni biçimler vaaz edip duruyor... Oysa herkese yer var. Ne diye itişip kakışmak ki?

MÂŞA: Kıskançlık da var işin içinde. Neyse, beni ilgilendirmez. (*Bir sessizlik... Yakov elinde bavulla soldan sağa doğru gider. Nina girer, pencerenin önünde durur.*) Benim öğretmen akıllı biri değil pek, ama dürüst bir insan ve yoksul! Acıyorum ona. Zavallı, yaşlı annesine de acıyorum. Eh, kalın sağlıcakla. Kemlikle anmayın beni. (*Trigorin'in elini içtenlikle sıkar.*) Gösterdiğiniz yakınlığa teşekkür ederim. Bana kitaplarınızı gönderin, ama mutlaka imzalı olarak. Ama sakın “çok sayın” filan diye yazmayın, şöyle deyin yeter: “Kimin nesi olduğunu bilmeyen, bu dünyada ne için yaşadığı belirsiz Marya'ya...” Hoşça kalın! (*Çıkar.*)

NİNA (*yumruk biçiminde sıkığı elini Trigorin'e doğru uzatarak*): Tek mi çift mi?

TRİGORİN: Çift.

NİNA (*içini çeker*): Hayır. Tek bir nohut tanesi var elimde. Aktris olacak mıyım, olmayacak mıyım diye niyet tutmuştum? Hiç değilse bir akıl veren olsa...

TRİGORİN: Böyle işlerde akıl verilemez.

NİNA: Ayrılıyorz artık... ve... belki görüşemeyeceğiz bir daha. Şu küçük madalyonu benden bir anı olarak kabul etmenizi diliyorum. Adınızın baş harflerini kazıttım üzerine... Şu yanda da kitabınızın adı yazılı: *Gündüzler ve Geceler*..

TRİGORİN: Ne zarif şey! (*Madalyonu öper.*) Olağanüstü güzellikte bir armağan!

NİNA: Arada bir beni anımsayın.

TRİGORİN: Anımsayacağım. O günlük güneşlik günde olduğunuz gibi anımsayacağım sizi. Bir

hafta önce, açık renkli bir giysi vardı üstünüzde hani, konuşmuştuk... beyaz bir martı yatıyordu bankın üzerinde de...

NİNA (*düşünceli*): Evet, martı... (*Bir sessizlik...*) Şimdi daha fazla konuşamayacağız, gelenler var... Ayrılmadan önce iki dakika ayırım bana, yalvarırım... (*Soldan çıkar: Aynı anda sağdan Arkadına, frak giyinmiş ve nişanlarını takmış olarak Sorin, arkalarından da eşya toplama telaşı içinde Yakov girerler.*)

ARKADİNA (*Sorin'e*): Evde otursana, ihtiyarcık. Romatizmalı bacaklarınla gezmelere gitmek senin neye? (*Trigorin'e*) Kimdi az önce buradan çıkan? Nina mıydı?

TRİGORİN: Evet.

ARKADİNA: Pardon, engel olduk... (*Oturur.*) Sanırım toparlandı her şey. Yorgunluktan bittim.

TRİGORİN (*madalyonun üstündeki yazıyı okur*): *Gündüzler ve Geceler*, sayfa 121,11 ve 12. satırlar...

YAKOV (*masayı toplarken*): Oltaları da koyayım mı efendim?

TRİGORİN: Evet, daha gerekecekler bana. Ama kitapları birilerine verirsin.

YAKOV: Baş üstüne.

TRİGORİN (*kendi kendine*): Sayfa 121,11 ve 12. satırlar. Ne var acaba bu satırlarda? (*Arkadına'ya*) Burada benim kitaplarımdan var mı?

ARKADİNA: Evet, ağabeyimin çalışma odasında, köşedeki dolapta.

TRİGORİN: Sayfa 121... (*Çıkar.*)

ARKADİNA: Dinle beni Petruşa, evde kal...

SORİN: Siz gittikten sonra burada yaşayamam.

ARKADİNA: Kentte ne var peki?

SORİN: Özel bir şey yok, ama yine de... (*Güler.*) Belediye Konağının temel atma töreni var falan filan... Birkaç saatliğine de olsa şu durgun hayattan kurtulmak istiyor insan, zifir bağlamış hurda bir ağızlık gibi bir köşede yatıp durmaktan usandım... Atları saat birde getirmelerini emrettim, böylece yola aynı zamanda çıkacağız.

ARKADİNA (*bir sessizlikten sonra*): Burada kal sen, sıkıntıya kaptırma kendini, üşütme. Oğluma göz kulak ol. Gözün onun üzerinden eksik olmasın. Doğru yolu göster ona. (*Bir sessizlikten sonra*) Gidiyorum işte. Konstantin'in kendini neden vurduğunu öğrenemedim. Bence başlıca neden kıskançlık. Bu yüzden de Trigorin'le birlikte buradan ne kadar çabuk gidersem o kadar iyi.

SORİN: Nasıl söylemeli bilmem ama, başka nedenler de var. Anlaşılmayacak bir şey değil; akli başında genç bir adam, burada, bu ıssız köy hayatını yaşıyor. Ne parası, ne toplumda bir yeri, ne geleceği var. Belli başlı bir işi yok. Başboşluğundan utanıyor ve korkuyor. Çok severim onu, o da bana bağlıdır. Ama yine de, ne de olsa, yerinin burası olmadığını biliyor, başkalarının

merhametiyle yaşayan bir besleme, bir asalak gibi hissediyor kendini. Şaşacak bir şey yok bunda, gururlu bir insan.

ARKADİNA: Beni çok tasalandırıyor... *(Düşünceli.)* Bir işe mi girmeli acaba?

SORİN *(ışıkla bir ezgi çalar, sonra kararsızca):* Bence... Ona biraz para vermen yapılacak en iyi şey olurdu. Bir kere, doğru dürüst giyinmesi gerek, vesselam... Baksana üç yıldır aynı ceketi taşıyor sırtında, paltosu da yok... *(Güler.)* Sonra biraz gezip tozması da fena olmazdı delikanlının... Yurtdışına gitmesi filan... Çok para tutmaz bu.

ARKADİNA: Tutmaz olur mu... Kostüm için bir şeyler yapabilirim belki, fakat yurtdışı olmaz... Yok, şu sıra kostüm de olmaz. *(Kararlı)* Param yok!

(Sorin güler.)

ARKADİNA: Yok!

SORİN *(ışıkla bir ezgi çalar):* Peki peki. Kusura bakma canım, gücenme... İnaniyorum sana... Gönlü yüce, soylu bir kadınsın sen.

ARKADİNA *(yaşlı gözlerle):* Param yok!

SORİN: Bende olsa, söylemeye ne gerek, ben verirdim. Ama tek meteliğim yok. *(Güler.)* Kâhya emekli maaşımı olduğu gibi alıp tarım işlerine, hayvancılığa, arıcılığa harcıyor, paralarım çarçur oluyor. İnekler geberiyor, arılar telef oluyor, atlara gelince, bana kimsenin at verdiği yok zaten...

ARKADİNA: Evet, param var biraz, ama bir aktrisim ben. Sadece tuvalet parası yıktı beni zaten.

SORİN: Tatlısın, iyi yürekli bir kadınsın sen... Saygım var sana... Evet... Bana bir şeyler oluyor yine... *(Sendeler.)* Başım dönüyor. *(Masaya tutunur.)* Kötüyüm, vesselam...

ARKADİNA *(korkmuş):* Petruşa! *(Tutmaya çalışarak)* Petruşa, ağabeyciğim! *(Bağırır.)* Yardım edin! Yardım edin bana! *(Treplev başında bir sargıyla ve Medvedenko girerler.)*

ARKADİNA: Fenalaştı birden!

SORİN: Bir şey değil, bir şey değil... *(Gülümser ve su içer.)*

Geçti... vesselam...

TREPLEV *(annesine):* Korkma anne, tehlikeli bir şey değil. Bugünlerde sık sık böyle oluyor dayım. *(Dayısına)* Dayı, yatmalısın.

SORİN: Evet, biraz... Fakat ne olursa olsun gideceğim kente... Biraz yatıp gideceğim... Kesinlikle... *(Bastomuna dayanarak yürür.)*

MEDVEDENKO *(kolundan tutup yürütmesine yardım ederek):* Size bir bilmece: Sabahleyin dört, öğleyin iki, akşamleyin üç ayak üstünde olan nedir? *(Güler.)* Evet.

SORİN: Geceleyin de sırtüstü. Teşekkür ederim, kendim yürüyebilirim.

MEDVEDENKO: Hadi, hadi, nezakete gerek yok. *(Sorin'le birlikte çıkarlar.)*

ARKADİNA: Çok korkuttu beni.

TREPLEV: Köyde yaşaması sağlığına yaramıyor. Sürekli gerilim içinde. Anne, cömertliğin tutsa da ona birkaç bin ruble ödünç versen ne olur? Bütün bir yılı kentte geçirebilirdi böylece.

ARKADİNA: Param yok benim, aktrisim ben, banker değil...

(Bir sessizlik...)

TREPLEV: Anne, sargımı değiştirir misin? Bu işi çok iyi yaparsın sen.

ARKADİNA *(ilaç dolabından tentürdiyot ve içinde sargı gereçleri bulunan bir kutu çıkarır):* Doktor da gecikti.

TREPLEV: Onda geleceğini söylemişti, öğle oldu.

ARKADİNA: Otur. *(Oğlunun başındaki sargıyı çözer.)* Sanki sarık. Dün mutfakta bir yolcu senin hangi milletten olduğunu soruyordu. Fakat yaran iyileşmiş hemen hemen. Kuruması gereken küçük bir yer kalmış sadece. *(Oğlunun başını öper.)* Ben yokken silahla oynamayacaksın bir daha değil mi?

TREPLEV: Yok, anne. Kendimi denetleyemediğim çılgınca bir umutsuzluk anıydı o. Bir daha olmayacak. *(Annesinin ellerini öper.)* Ellerin büyüdür senin. Hiç unutmam, devlet tiyatrosunda çalıştığım sırada, ben küçük bir çocuktum, bizim avluda bir kavga çıkmıştı da, kiracılardan bir çamaşırcı kadını fena halde hırpalamışlardı. Anımsadın mı? Kadını kaldırıp götürdüklerinde baygındı... İyileşinceye kadar ziyaretine gitmiştin onun, ilaç götürmüştün, çocuklarını çamaşır teknesinde yıkamıştın. Yoksa anımsamıyor musun?

ARKADİNA: Hayır! *(Yeni bir sargı sarar oğlunun başına.)*

TREPLEV: Oturduğumuz binada iki de balerin vardı... Sana kahve içmeye gelirlerdi...

ARKADİNA: Bunu anımsıyorum.

TREPLEV: Çok dindar kişilerdi. *(Bir sessizlik...)* Son zamanlarda, şu son günlerde, tıpkı çocukluğumdaki gibi seviyorum, öyle içten, bütün kalbimle... Senden başka kimsem kalmadı artık. Fakat neden, neden bu adamın etkisinden kurtulamıyorsun?

ARKADİNA: Onu anlayamıyorsun Konstantin... Çok soylu bir insandır o...

TREPLEV: Öyleyse kendisini düelloya çağıracağımı öğrendiğinde, soyluluğu bir korkak gibi davranmasına neden engel olmadı? Gidiyor. Yüz kızartıcı bir kaçış bu.

ARKADİNA: Ne saçma şey! Ona buradan gitmesini rica eden benim.

TREPLEV: Çok soylu bir insanmış gerçekten de! Biz burada onun yüzünden nerdeyse kavga ederken, o bir yerlerde, parkta ya da salonda üstümüze gülüyordur şimdi... Nina'yı çözümlüyor, dâhi bir yazar olduğu konusunda onu kuşkuya yer kalmayacak biçimde ikna etmeye çalışıyordun.

ARKADİNA: Bana bu çirkin şeyleri söylemekten özel bir zevk duyuyorsun. Sözüünü ettiğin kişiye saygım var ve rica ederim, benim yanımda onun için kötü şeyler söyleme.

TREPLEV: Ama benim saygım yok. Senin istediğin, benim de onu bir dâhi olarak görmem. Fakat başışla, yalan söylemeyi beceremem ben, yazdıklarından bana usanç geldi artık.

ARKADİNA: Basit bir kıskançlık olayı bu. Yeteneği olmayıp da hevesi olanların, gerçek yeteneklere çamur atmaktan başka yapacakları bir şey yoktur çünkü. Ne denir; bu da bir çeşit avuntu işte!

TREPLEV (*alaya*): Gerçek yetenekler! (*Öfkeyle*) Sizin topunuzdan çok daha yetenekliyim ben, madem öyle! (*Başındaki sargıyı çekip çıkarır:*) Siz, tutucular, sanat alanında su başlarını tutmuşsunuz bir kere, kendi dışınızdakilere yaşama hakkı tanımıyorsunuz. Sadece kendi yaptıklarınızı kurala uygun ve gerçek sayıyorsunuz! Sanatçı saymıyorum sizi! Ne seni ne de onu!

ARKADİNA: Dekadan!

TREPLEV: Sen sevgili tiyatrona git de, o acınası, beş para etmez oyunlarında oyna!

ARKADİNA: Öyle oyunlarda hiçbir zaman oynamadım ben! Bana dil uzatma! Uyduruk bir operet bile yazacak yeteneğin yok senin. Sonradan görme türedi Kievli seni! Asalak!

TREPLEV: Cimri!

ARKADİNA: Kılıksız!

(*Treplev oturur ve sessizce ağlar:*)

ARKADİNA: Beş para etmezsin! (*Üzüntü ve öfkeyle gezinir*) Ağlama... Ağlama diyorum... (*Kendisi de ağlar:*) Ağlama diyorum sana... (*Oğlunu kucaklar, yüzünü, saçlarını öper:*) Sevgili yavrum benim, başışla günahkâr anneni. Başışla bu bahtsız kadını.

TREPLEV (*annesini kucaklayarak*): Ah, bilseydin! Her şeyimi yitirdim! Beni sevmiyor, yazamaz oldum artık, tüm umutlarım yok oldu...

ARKADİNA: Umutsuzluđa kapılma... Her şey düzelecek... O gidince Nina seni sevecektir yine... (*Oğlunun gözyaşlarını kurular:*) Yeter. Barıştık artık değil mi?

TREPLEV (*annesinin ellerini öper*): Evet anne.

ARKADİNA (*sevecen*): Onunla da barış. Vazgeç düellodan... Olmaz mı?

TREPLEV: Peki... Ama izin ver, görmeyeyim onu. Bana ağır geliyor bu. Gücümün üstünde bir şey... (*Trigorin girer:*) İşte... Gidiyorum ben... (*İlaçları çabucak dolaba koyar:*) Sargıyı doktor sarar artık...

TRİGORİN (*kitapta aranarak*): 121. sayfa... 11 ve 12. satırlar... Tamam... (*Okur:*) “Eğer bir gün hayatım sana gerekecek olursa gel ve al onu...”

(Treplev sargıyı yerden alıp çıkar)

ARKADİNA *(saate bakarak)*: Atlar az sonra koşulmuş olacak.

TRİGORİN *(kendi kendine)*: Eğer bir gün hayatım sana gerekecek olursa gel ve al onu.

ARKADİNA: Umarım her şeyin toparlanmıştırdı artık?

TRİGORİN *(sabırsızlıkla)*: Evet... Evet... *(Düşünceli)* Temiz bir yürekten kopan bir çağrıda neden bir keder tınısı duydum, neden acıyla burkuldu yüreğim? Eğer bir gün hayatım sana gerekecek olursa gel ve al onu. *(Arkadina'ya)* Bir gün daha kalalım!

(Arkadina "olmaz" anlamında salları başını.)

TRİGORİN: Kalalım, ne olur!

ARKADİNA: Seni burada tutan şeyin ne olduğunu biliyorum canım. Ama kendine hâkim ol. Başın döndü biraz, ayl.

TRİGORİN: Sen de ayl, mantıklı, akıllı ol. Çevrende olanlara gerçek bir dost gibi bak ne olur! *(Arkadina'nın elini tutup sıkarak)* Fedakâr bir insansın sen... Arkadaş olalım... Vazgeç benden...

ARKADİNA *(şiddetli bir heyecan içinde)*: Böylesine kapıldın demek?

TRİGORİN: Beni ona doğru çeken bir şey var! Bu belki de bana gereken şeyin ta kendisi.

ARKADİNA: Taşralı bir genç kızın aşkı, öyle mi? Oh, öylesine az tanıyorsun ki kendini!

TRİGORİN: İnsanlar ayakta uyurlar bazen. Şimdi seninle konuşuyorum ya, aslında uykudayım sanki ve düşümde onu görüyorum... Tatlı, olağanüstü düşler kapladı beni. Bırak gideyim, ne olur...

ARKADİNA *(titreyerek)*: Hayır, hayır... Nihayet herhangi bir kadınımdı ben de, böyle konuşamazsın benimle... Üzme beni Boris... Korkunç bütün bunlar...

TRİGORİN: İstesen olağanüstü olabilirsin. Dünyada mutluluk verebilecek tek şey, taze, şiiir dolu, insanı hülyaların dünyasına çeken bir aşk olabilir ancak! Ben böyle bir aşk yaşamadım daha! Gençliğimde, editör kapılarının eşliğini aşındırmaktan, yoksullukla boğuşmaktan vaktim olmadı... Sonunda gelip buldu beni o aşk, el ediyor, çağırıyor... Niye kaçayım ondan?

ARKADİNA *(öfkeyle)*: Sen aklını kaçırmışsın!

TRİGORİN: Varsın olsun!

ARKADİNA: Hepiniz bana acı çektirmek için söz birliği etmişsiniz bugün! *(Ağlar)*

TRİGORİN *(başını ellerinin arasına alır)*: Anlamıyor! Anlamak istemiyor!

ARKADİNA: Öylesine yaşlı ve çirkin miyim ki, başka kadınlar hakkında utanıp sıkılmadan konuşuluyor benimle? *(Trigorin'i kucaklayıp öper)* Oh, sen çılgına dönmüşsün! Güzelim benim, olağanüstü sevgilim! Sen benim hayatımın son sayfasısın! *(Önünde diz çöker)* Sevincim benim, gururum, mutluluğum! *(Dizlerine kapanır)* Beni bir saatliğine bile bırakacak olsan yaşayamam,

aklımı kaçırdım, olağanüstü erkeğim benim, kulu kölesi olduğum, efendim...

TRİGORİN: Bir gelen olur... (*Kalkmasına yardım eder:*)

ARKADİNA: Gelsinler, sana olan aşkımdan utanç duymuyorum ki. (*Ellerini öper:*) Hayatımın zenginliği, deli bozuğum benim; bir çılgınlık yapmak istiyorsun sen, ama ben istemiyorum, bırakmayacağım seni... (*Güler:*) Benimsin sen... Benim... Bu alın, bu gözler, bu güzelim ipek saçlar benim... Tümüyle bana aitsin sen... Öyle akıllı, öyle yeteneklisin ki... Bugünün yazarlarının hepsinden üstünsün, sen Rusya'nın biricik ümidisin... Sende öylesine içtenlik, yalınlık, tazelik, öyle sağlıklı bir humor var ki... Bir insanı, bir doğa parçasını en belirgin çizgileriyle bir çırpıda yaratabiliyorsun sen. İnsanların yaşıyor senin! Oh, seni heyecana kapılmadan okumanın olanağı var mı! Dalkavukluk yaptığımı, yalan söylediğimi mi sanıyorsun? Şu gözlerime bak... Bak... Bir yalancının gözleri olabilir mi bunlar? Görüyorsun işte, senin gerçek değerini ben biçebilirim ancak, sana doğruyu söyleyen tek kişiyim ben, sevgilim benim, biricik erkeğim... Geliyorsun değil mi? Ha? Bırakmayacaksın beni, değil mi?

TRİGORİN: İradem yok benim... Hiçbir zaman da olmadı... Uyuşuk, gevşek, nereye çekerlerse oraya giden biri... Kadınlar böyle bir erkekten nasıl hoşlanır? Al beni, götür, ama bir adım öteye bırakma kendinden!

ARKADİNA (*kendi kendine*): Elimdesin artık! (*Hiçbir şey olmamış gibi, pervasızca.*) Yine de, istiyorsan kalabilirsin tabi. Ben giderim, bir hafta sonra da sen gelirsin. Niye acele edesin ki?

TRİGORİN: Yok! Birlikte gidelim artık.

ARKADİNA: Sen bilirsin... Madem öyle, birlikte gideriz...

(*Bir sessizlik... Trigorin defterine notlar alır:*)

ARKADİNA: Ne yapıyorsun?

TRİGORİN: İlginç bir söz duydum sabahleyin: "Kızlar Ormanı" ... İşe yarar... (*Gerinir:*) Gidiyoruz demek... Yine vagonlar^ istasyonlar, büfeler^ pırzolalar, bitmez tükenmez konuşmalar...

ŞAMRAYEV (*girer*): Arabanızın hazır olduğunu üzüntüyle bildiririm efendim. Yola çıkmanın vaktidir. Tren ikiyi beş geçe geliyor. Saygıdeğer İrina Nikolayevna, aktör Suzdaltsev'in şimdi nerelerde olduğunu soruşturmayı unutmazsınız değil mi? Hayatta mı? Sağlığı yerinde midir? Bir zamanlar az mı içtik birlikte... *Posta Arabası Soygununda* eşsiz bir oyun çıkarmıştı... O zamanlar, hiç unutmam, yine çok seçkin bir kişi olan trajedi aktörü İsmailov ile birlikte çıkarlardı sahneye... Telaş etmeyin saygıdeğer hanımefendi, daha beş dakikanız var... Bir keresinde bir melodramda komplotcu rolündeydiler... Ansızın ele geçtiklerinde, "tuzağa düştük" denilmesi gerekirken, "kucağa düştük" demez mi! (*Kahkahalarla güler:*) Kucağa!

(Şamrayev konuşmaktayken Yakov aceleyle bavulları taşıyor. Hizmetçi kız, Arkadina'nın şapkasını, mantosunu, şemsiyesini, eldivenlerini getirir; herkes giyinmesine yardım eder onun. Aşçıbaşı görünür soldaki kapıda, bir süre bekleddikten sonra kararsız adımlarla girer. Polina Andreyevna, sonra Sorin ve Medvedenko girerler.)

POLİNA ANDREYEVNA *(elinde küçük bir sepetle)*: Yol için erik topladım biraz... Çok tatlılar. Canınız yemek ister belki.

ARKADİNA: Çok nazıksınız Polina Andreyevna.

POLİNA ANDREYEVNA: Yolunuz açık olsun iki gözüüm. Bağışlayın, eğer bir kusurumuz olduysa...

(Ağlar)

ARKADİNA *(onu kucaklayarak)*: Her şey çok iyiydi, çok güzeldi. Ama ne var şimdi ağlayacak!

POLİNA ANDREYEVNA: Ömrümüz geçip gidiyor!

ARKADİNA: Elden bir şey gelmez ki...

SORİN *(sırtında pelerinli paltı, başında şapka, elinde baston, sol kapıdan girer; odadan geçerken)*: İrina, kardeşim, geç kalmayalım! Ben gidip arabaya oturuyorum, vesselam.

MEDVEDENKO: Ben istasyona yayan geleceğim... sizi uğurlamaya... Gecikmem! *(Çıkar)*

ARKADİNA: Hoşça kalın dostlarım... Kısmet olursa gelecek yazı yine görüşürüz... *(Hizmetçi kız, Yakov ve aşçıbaşı elini öperler)* Gönülden çıkarmayın beni. *(Aşçıbaşına para verir)* Bir ruble, üçünüz için.

AŞÇIBAŞI: Allah razı olsun hanımefendi. Yolunuz açık olsun! Minnettarız size.

YAKOV: Hayırlı yolculuklar!

ŞAMRAYEV: Mektuplarınızı esirgemezseniz çok mutlu oluruz! Güle güle Boris Alekseyeviç!

ARKADİNA: Konstantin nerde? Söyleyin, gidiyorum. Vedalaşalım. Eh, hadi hoşça kalın. *(Yakov'a)*

Aşçıbaşına bir ruble verdim, üçünüz paylaşsınız...

(Birlikte sağdan çıkarlar. Sahne boş kalır. Sahne gerisinden, yolcuların uğurlanışı sırasındaki sesler bağışmalar işittir. Hizmetçi kız girip masadan erik sepetini alır, çıkar)

TRİGORİN *(döner)*: Bastonumu unutmuşum. Terasta olmalı. *(Soldaki kapıya doğru yürürken Nina'yla karşılaşır)* Siz misiniz? Gidiyoruz...

NİNA: Bir daha görüşeceğimiz içime doğmuştu... *(Heyecanla)* Boris Alekseyeviç, kesin kararımı verdim, ölsem de dönmem artık, sahneye çıkıyorum. Yarın ayrılıyorum buradan, babamı, her şeyi bırakıp yeni bir hayata başlıyorum... Sizin gibi, Moskova'ya gidiyorum ben de... Orda görüşeceğiz.

TRİGORİN *(çevreye bakarak)*: "Slavyanski Pazar" oteline inin... Hemen haber ulaştırın bana... Molçanovka'da Groholski'nin evi... Acele etmeliyim...

NİNA: Bir dakikacık daha...

TRİGORİN (*hafif sesle*): Öyle güzelsiniz ki... Yakında görüşeceğimizi düşünmek ne büyük mutluluk! (*Nina başını onun göğsüne bırakır*) Bu eşsiz gözleri göreceğim yine, tanımsız güzellikteki bu ince gülüşü, bir meleğinki kadar masum bu güzel yüzü... Canım benim...

(*Uzun bir öpüşme...*)

Üçüncü ve dördüncü perdelerin arasından iki yıllık bir süre geçer.

DÖRDÜNCÜ PERDE

Sorinler'in evinde Konstantin Treplev'in çalışma odası yaptığı bir salon. Sağda ve solda, içerdeki odalara açılan kapılar. Tam karşıda, terasa açılan camlı kapı. Bir konuk salonunda bulunması olağan eşya dışında, sağ köşede bir yazı masası, sol kapının yanında alaturka bir sedir, ayrıca bir kitaplık, pencere önlerinde ve iskemlelerle kitaplar. Vakit akşamdır. Abajurlu bir masa lambasının aydınlattığı odanın loşluğunda, bahçedeki ağaçların hışırtısı, rüzgârın bacalardaki uğultusu işitilmektedir. Bekçinin sopa vuruşları. Medvedenko ve Mâşa girerler.

MÂŞA (*seslenir*): Konstantin Gavrilic! Konstantin Gavrilic! (*Çevreye bakar*) Kimseler yok! İhtiyar da her an "Kostya nerde, Kostya nerde?" diye sorup duruyor. Yapamıyor onsuz...

MEDVEDENKO: Yalnızlıktan korkuyor. (*Kulak kabartır*) Ne berbat bir hava! İki gündür böyle. MÂŞA (*lambanın fitilini açar*): Gölde dalgalar göklere çıkıyor.

MEDVEDENKO: Bahçede göz gözü görmüyor. Söylesek de şu tiyatro sahnesini söküp atsalar. Çıplak, çirkin bir iskelet. Perdesi rüzgârda şaklıyor. Dün akşam oradan geçerken, sanki birisi ağlıyormuş gibi geldi bana.

MÂŞA: Daha neler...

(*Bir sessizlik...*)

MEDVEDENKO: Mâşa, evimize gidelim.

MÂŞA (*başını ohumsuz anlamda sallar*): Ben gece burada kalacağım.

MEDVEDENKO (*yalvarır*): Mâşa, gidelim! Yavrumuz açtır belki.

MÂŞA: Saçmalama. Matryona doyurmuştur.

(*Bir sessizlik...*)

MEDVEDENKO: Yazık yavrucağa... Üç gündür annesiz...

MÂŞA: Çekilmez bir adam oldun artık! Eskiden, hiç değilse arada bir felsefe yapardın. Şimdi "yavrumuz... evimiz..." den başka laf çıkmaz oldu ağzından.

MEDVEDENKO: Mâşa, gidelim.

MÂŞA: Kendin git.

MEDVEDENKO: Baban bana at vermez.

MÂŞA: Verir verir. Git iste...

MEDVEDENKO: Öyle ya, isteyeyim... Sen yarın mı geliyorsun?

MÂŞA (*enfiye çeker*): Hı, yarın. Uzattın ama artık!

(Treplev ve Polina Andreyevna girerler. Treplev yastıklar ve bir yorgan, Polina Andreyevna bir yatak çarşafı taşımaktadır. Getirdiklerini sedirin üstüne koyarlar. Treplev gidip masasının başına oturur.)

MÂŞA: Ne için bunlar anne?

POLİNA ANDREYEVNA: Pyotr Nikolayeviç kendisine Kostya'nın odasına yatak yapılmasını istedi.

MÂŞA: Bırakın, ben yaparım... *(Yatağı yapar.)*

POLİNA ANDREYEVNA (*içini çekerek*): Ha ihtiyar, ha çocuk... Farkı yok...

(Polina Andreyevna, Treplev'in yazı masasına yaklaşır; dirsekleriyle masaya dayanarak yazılara bakar. Sessizlik...)

MEDVEDENKO: Eh, ben artık gideyim. Allahaismarladık Mâşa. *(Karısının elini öper.)* Allahaismarladık anneciğim... *(Kayınvalidesinin elini öpmeye çalışır.)*

POLİNA ANDREYEVNA (*can sıkıntısıyla*): Hadi uğurlar olsun. *(Treplev ona bir şey söylemeden uzatır elini, Medvedenko çıkar.)*

POLİNA ANDREYEVNA (*Treplev'in yazdıklarına bakarak*): Günün birinde gerçekten de yazar olacağınız kimin aklına gelirdi Kostya! Tanrıya şükürler olsun, dergilerden para bile gönderiyorlar yazdıklarınız için... *(Saçlarını okşar.)* Yakışıklı da oldunuz... Kostya'cığım, güzelim, benim Mâşa'ya da biraz güler yüz gösterseniz ne olur!

MÂŞA (*yatağı yaparken*): Bırakın onu, anne!

POLİNA ANDREYEVNA (*Treplev'e*): Öyle cana yakındır ki... *(Bir sessizlik...)* Kostya, arada bir güler yüz göster bir kadına, başka bir şey istemez senden. Kendimden bilirim... *(Treplev masadan kalkar; bir şey söylemeden çıkar.)*

MÂŞA: İşte kızdırdınız onu! Bu kadar üstüne varmak çok gerekiyordu sanki!

POLİNA ANDREYEVNA: Ne yapayım, üzülüyorum senin için Maşenka!

MÂŞA: Ne de gerekli ya!

POLİNA ANDREYEVNA: İçim parçalanıyor sana baktıkça: Görmüyor anlamıyor değilim ki...

MÂŞA: Budalalık hepsi. Umutsuz aşk romanlarda olur. Saçma bütün bunlar. İnsanın kendini bırakmaması, balığın kavağa çıkmasını bekler gibi boş umutlara kapılmaması gerek... Yüreğinde aşkın kıpırtısını duydun mu, yapılacak en iyi şey onu oradan kovmaktır. Kocamı başka bir yere atayacaklarmış zaten. Hele gidelim oraya, unutacağım her şeyi, kökünden söküp atacağım yüreğimden.

(İki oda öteden hüzinli bir vals duyulur.)

POLİNA ANDREYEVNA: Kostya çalışıyor. İçi sıkılıyor çocuğun.

MÂŞA *(sessizce birkaç tur vals yapar)*: En önemlisi anne, gözden irak olması... Benim Semyon'un atanma işi olsun, gidelim, bir ay geçmeden her şeyi unutacağım. Saçma bütün bunlar.

(Soldaki kapı açılır. Dorn ve Medvedenko, tekerlekli koltuğunda Sorin'i getirirler.)

MEDVEDENKO: Altı nüfus benim elime bakıyor şimdi. Gel gör ki sekiz okka un, yetmiş kapık...

DORN: Yettirebilirsen yettir ha!

MEDVEDENKO: Sizin için hava hoş! Denizde kum sizde para.

DORN: Para mı? Otuz yıl gece gündüz, anamdan emdiğim süt burnumdan gelircesine çalıştıktan sonra, iki bin ruble arttırabilmişim. Onu da geçenlerde yurtdışında harcadım. Şimdi meteliğim yok.

MÂŞA *(kocasına)*: Sen daha gitmedin mi?

MEDVEDENKO *(suçlu)*: Nasıl gideyim? At vermezlerse...

MÂŞA *(can sıkıntısı ve öfkeyle, yavaş sesle)*: Gözüm seni görmesin!

(Sorin'in koltuğunu odanın sol tarafına getirirler; Polina Andreyevna, Mâşa ve Dorn da Sorin'in yakınında otururlar. Medvedenko üzüntü içinde bir köşeye çekilir.)

DORN: Ne kadar değişmiş burası! Konuk salonu çalışma odası olmuş.

MÂŞA: Konstantin Gavrilich daha rahat çalışıyor burada. Canı istediğinde çıkıp bahçede dolaşiyor düşünüyor.

(Bekçinin sopa vuruşları...)

SORİN: Kardeşim nerde?

DORN: İstasyona Trigorin'i karşılamaya gitti. Nerdeyse döner.

SORİN: Kardeşimi çağırttığımıza göre hastalığım tehlikeli demek. *(Kısa bir susuştan sonra)* Şu işe bakın, tehlikeli biçimde hastayım, ama kimsenin ilaç verdiği yok!

DORN: Ne istiyorsunuz ilaç olarak? Valeryan damlası mı? Karbonat mı? Yoksa kına mı?

SORİN: İşte, felsefe başlıyor yine! Of, ne bitmez çiledir bu! *(Başıyla sediri göstererek)* Benim için mi serildi?

POLİNA ANDREYEVNA: Sizin için Pyotr Nikolayeviç.

SORİN: Çok teşekkür ederim.

DORN *(bir şarkı mırıldanır)*: “Yüzüyor ay gece göklerinde...”

SORİN: Ne diyeceğim bakın, Kostya’ya bir hikâye konusu vermek istiyorum. Adı şöyle olmalı: “İstemiş olan adam”. *L’homme qui a voulu*. Bir zamanlar gençken yazar olmak istedim, olamadım. Güzel konuşmaya özendim, beceremedim, dilin canına okudum. *(Kendini taklit eder)* “... vesselam filan, falan filan...” Öyle ki başladığım lafı bağlayana kadar ter basardı. Evlenmek istedim, evlenemedim. Kentte yaşamak isterdim, hayatım köyde sona eriyor; vesselam!

DORN: Yüksek dereceli devlet memuru olmak istiyordun, oldun.

SORİN *(güler)*: Bunun için özel çaba harcamadım. Kendiliğinden oldu.

DORN: insanın altmış iki yaşında hayatından hoşnut olmadığını belirtmesi, kabul edersiniz ki yüce gönüllü bir davranış değil.

SORİN: Ne dik kafalı adam bu! Yahu, ben yaşamak istiyorum, anlasanıza!

DORN: Hafiflik... Doğa yasalarına göre her yaşam bir yerde sona ermek zorundadır.

SORİN: Siz doymuş bir adam olarak yargı veriyorsunuz. Kanıksamışsınız artık, hayata karşı umursamazlığınız bundan; sizin için hepsi bir. Fakat ölmek sizin için de korkunç olacak.

DORN: Ölüm korkusu hayvansal bir korkudur... Onu alt etmek gerekir. Ancak ölümden sonraki hayata inananlar; bilinçli olarak korkarlar ölümden, çünkü günahlarının ağırlığı altında ezilirler... Oysa siz, bir kere, öteki dünyaya inanan biri değilsiniz; İkincisi, ne günahınız var? Yirmi beş yıl Adalet Bakanlığında çalıştınız, hepsi bu.

SORİN *(güler)*: Yirmi sekiz.

(Treplev girer; Sorin’in ayak ucundaki sandalyeye oturur. Mâşa tüm sahne boyunca gözlerini ayırmaz ondan.)

DORN: Konstantin Gavriloviç’in çalışmasına engel oluyoruz.

TREPLEV: Yok canım.

(Bir sessizlik...)

MEDVEDENKO: Doktor yurtdışında en çok hangi şehirden hoşlandığınızı sorabilir miyim?

DORN: Cenova’dan.

TREPLEV: Neden Cenova?

DORN: Çünkü orda sokakları dolduran kalabalıkta insanı çeken, etkileyen bir şey vardır. Akşamüstü otelinden çıktığında, sokakların insanla dolduğunu görürsün. Sen de bu kalabalığa karışır, onunla kaynaşır, belirli amacın olmadan, gelişigüzel dolaşır durursun. Kendini bu kalabalığın bir parçası hissedersin, evrensel bir ruhun varlığına inanmaya başlarsın... Hani bir zamanlar sizin oyununuzda Nina Zareçnaya'nın oynadığı türden bir şey... Sahi Zareçnaya nerelerde şimdi? Ne yapıyor?

TREPLEV: İyi olduğunu sanırım.

DORN: Biraz tuhaf bir yaşam sürdürdüğü çalındı da kulağıma... Nedir bu işin aslı?

TREPLEV: Uzun hikâye bu doktor.

DORN: Siz kısaca anlatınız...

TREPLEV: Evinden ayrıldıktan sonra Trigorin'le yaşamaya başladı. Bunu biliyorsunuz, değil mi?

DORN: Biliyorum, evet.

TREPLEV: Bir çocuğu oldu, çocuk öldü. Sonra Trigorin, pek doğal olarak, onu bırakıp eski ilişkilerine döndü. Zaten bu ilişkileri hiçbir zaman koparmamıştı, kurnazlıkla hep-sini birden idare edecek karakterde biridir çünkü. Bunlardan anlayabildiğim kadarıyla, Nina özel yaşamında başarısızlığa uğradı.

DORN: Ya sahnede?

TREPLEV: İşin bu yanı sanırım daha da kötü. Moskova yakınlarında yazlık bir tiyatrodan başladı, taşraya gitti sonra. İlk zamanlar onu izliyor, nereye giderse ardından gidi-yordum. Büyük rollere heves ediyordu. Fakat sesi kaba, kulak tırmalayıcı, hareketleri sert ve keskindi. Arada bir yeteneklice bağırıldığı, yeteneklice öldüğü anlar olmuyor değildi... Fakat kısa, sürekli olmayan anlardı bunlar.

DORN: Ama yine de yeteneği var demek?

TREPLEV: Anlaması kolay değil. Ama olsa gerek. Ben onu görüyordum, ama o beni görmek istemiyordu, hizmetçisi de bırakmıyordu otel odasına. Duygularını anlıyor fazla ısrar etmiyordum görüşmekte. *(Bir sessizlik...)* Başka ne anlatayım? Sonra buraya döndüğümde, mektuplar aldım ondan. Akıllı, içten, ilginç mektuplardı... Yakınmıyordu hiçbir şeyden, ama alabildiğine mutsuz olduğunu hissediyordum. Her satırı gergin, hasta bir sinirdi sanki... Hayal dünyası da dağınıktı biraz. "Martı" diye imzalıyordu mektuplarını. Puşkin'in *Deniz Kızı* oyununda değirmencinin kendini kuzgun sanması gibi,

o da mektuplarında, bir martı olduğunu tekrarlayıp duruyordu. Buradaymış şimdi.

DORN: Burada mı? Nasıl yani?

ARKADİNA: Şehirde, otelde, dört beş gündür orda bir odada kalıyor: Görmeye gidecektim ben, Marya Ilyiniçna gitti de, ama kimseyi kabul etmiyor. Semyon Semyonoviç dün öğleden sonra onu kırda, buradan iki verst ötede gördüğünü söylüyor.

MEDVEDENKO: Gördüm ya! Şu yana, şehre doğru yürüyordu. Selamlayıp, neden bizi görmeye gelmediğini sordum. Geleceğini söyledi.

TREPLEV: Gelmez. *(Bir sessizlik...)* Babasıyla üvey annesi adını bile duymak istemiyorlar. Her yana bekçiler koymuşlar çiftliğe yanaştırılmaması için. *(Doktorla birlikte yazı masasına doğru yürürler.)* Doktor, kâğıt üzerine filozof olmak ne kadar kolay, ama aslında ne kadar güç bir şey bu.

SORİN: Dilber kızdı.

DORN: Ne buyurdunuz?

SORİN: Dilber kızdı diyorum. Hatta devlet danışmanı Sorin bir ara âşıktı ona.

DORN: Seni koca çapkın!

(Şamrayev'in gülüşü duyulur.)

POLİNA ANDREYEVNA: Anlaşılan istasyondan döndü bizimkiler...

TREPLEV: Evet, annemin sesini duyuyorum.

(Arkadina, Trigorin, arkalarından Şamrayev girerler.)

ŞAMRAYEV *(girerken)*: Bizler yaşlanıyoruz, doğanın kör güçleri aşındırıp yok ediyor bizleri de; fakat siz, saygıdeğer hanımefendi, siz her dem tazesiniz... Bu parlak bluz, bu canlılık, hareketlerinizdeki bu zarafet...

ARKADİNA: Yine nazarınız degecek, can sıkıcı adam!

TRİGORİN *(Sorin'e)*: Nasılsınız, Pyotr Nikolayeviç? Bu ikide bir hastalanmaklar da nedir? Hoş değil! *(Mâşa'yı görür; neşeyle)* Marya Ilyiniçna!

MÂŞA: Tanıdınız demek? *(Trigorin'in elini sıkar.)*

TRİGORİN: Evlendiniz mi?

MÂŞA: Çoktan.

TRİGORİN: Mutlusunuz ya? *(Dorn ve Medvedenko'yla selâmlaşır; sonra kararsız adımlarla Treplev'e yaklaşır.)* İrina Nikolayevna geçmişi unuttuğunuzu, bana artık kızmadığınızı söylüyordu. *(Treplev elini uzatır ona.)*

ARKADİNA *(oğluna)*: Bak, Boris Alekseyeviç yeni hikâyenin yayınlandığı dergiyi getirdi.

TREPLEV (*dergiyi alır; Trigorin'e*): Teşekkür ederim. Çok nazıksınız.

(*Otururlar.*)

TRİGORİN: Hayranlarınızın da selamlarını getirdim... Petersburg'da ve Moskova'da hep sizden konuşuluyor zaten. "Nasıl biri?", "Kaç yaşında?", "Esmer mi yoksa sarışın mı?" Herkes bu sorulara yanıt arıyor. Genç biri olmadığınız konusunda nedense görüş birliği var... Takma adla yazdığınız için gerçek adınızı da bilen yok. Demir Maske gibi gizemlisiniz...

TREPLEV: Epey kalacak mısınız burada?

TRİGORİN: Hayır. Yarın Moskova'ya dönmem gerek. Bitirmem gereken bir hikâye var. Bir yıllığa da bir şey yazmaya söz verdim. Yani, eski tas eski hamam...

(*Onlar konuşmaktalarken, Arkadina ve Polina Andreyevna odanın ortasına bir oyun masası getirip açarlar Şamrayev şamdanın mumlarını yakar; iskemlelerini yerleştirir; dolaptan tombala kutusunu çıkarırlar.*)

TRİGORİN: Hava güler yüzle karşılamadı beni. Yaman rüzgâr var. Yarın yatışırsa biraz göle balık avlamaya gitmek istiyorum. Ha, bir de, hani parkta oyununuzun sahnelendiği bir yer vardı, anımsadınız mı bilmem, orayı görmeliyim. Bir hikâye konusu olgunlaştı da kafamda... Ama olay yerini belleğimde tazelemem gerekiyor...

MÂŞA (*babasına*): Baba, izin ver de bir at versinler kocama. Eve gitmesi gerek.

ŞAMRAYEV (*öfkeyle taklit ederek*): "At versinler...", "Eve gitmesi gerek..." Hayvanlar istasyondan yeni döndü, görmedin mi? Yine yola koşamayız ya!

MÂŞA: At köküne kıran girmede ki canım... (*Babasının sustuğunu görünce, elini lanet olsun anlamında sallar.*) Size dert anlatmak mı!

MEDVEDENKO: Mâşa, ben yayan da giderim... Gerçekten...

POLİNA ANDREYEVNA (*içini çekerek*): Yayan, bu havada... (*Oyun masasına oturur.*) Bayanlar baylar, buyurun.

MEDVEDENKO: Canım ne olacak, topu topu altı verstlik yol... Hadi Allahaismarladık... (*Karısının elini öper.*) Allahaismarladık anneciğim... (*Kaynanası istemeye istemeye uzatır elini, öpülmesi için.*) Kimseye rahatsızlık vermek istemezdim ama, yavrucak... (*Eğilerek selamlar herkesi.*) Allahaismarladık. (*Suçlu suçlu yürüyerek çıkar.*)

ŞAMRAYEV: Yürüsün varsın! Paşa değil ya bu!

POLİNA ANDREYEVNA (*masaya vurarak*): Bayanlar baylar; lütfen zaman yitirmeyelim. Az sonra akşam yemeğine çağrılacağız.

(*Şamrayev, Mâşa ve Dorn masa başına geçerler.*)

ARKADİNA (*Trigorin e*): Uzun göz akşamları başladığında tombala oynanır burada. Bakın, Őu gördüğünüz tombala, çocukluğumuzdan kalmadır; rahmetli annem oynardı bizimle... Akşam yemeğine kadar siz de bir partiye katılmak istemez misiniz? (*Trigorin'le birlikte masaya otururlar.*) Can sıkıcı bir oyun ama alışınca hiç de fena değildir... (*Herkese üçer kart dağıtır.*)

TREPLEV (*dergiyi karıştırarak*): Kendi hikâyesini okumuş, benimkinin olduğu sayfaları kesip açmamış bile... (*Dergiyi çalışma masasının üstüne bırakır; sol kapıya doğru gider; yanından geçerken eğilip saçlarından öper annesinin.*)

ARKADİNA: Kostya, sen oynamıyor musun?

TREPLEV: Bağışlayın, canım istemiyor... Biraz dolaşacağım. (*Çıkar.*)

ARKADİNA: Onar kopek koyacağız. Doktor; siz benim yerime de koyun.

DORN: Baş üstüne.

MÂŞA: Herkes sürdü mü parasını? Çekiyorum... Yirmi iki!

ARKADİNA: Bende var!

MÂŞA: Üç!

DORN: Pek güzel!

MÂŞA: Oynadınız mı üçü? Sekiz! Seksen bir! On!

ŞAMRAYEV: Dur; dur, adı kovalamıyor arkandan!

ARKADİNA: Harkov'da bir karşıladılar beni, bir karşıladılar; görecektiniz! Mutluluktan hâlâ başım dönüyor...

MÂŞA: Otuz dört!

(*Sahne gerisinde hüzünlü bir vals çalındığı duyulur.*)

ARKADİNA: Üniversiteliler alkış tufanına tuttular... Üç sepet çiçek, iki çelenk ve bir de bu... (*Göğsündeki broşu çıkarıp masaya atar.*)

ŞAMRAYEV: Değerli bir şey bu...

MÂŞA: Elli!

DORN: Tam olarak elli mi?

ARKADİNA: Göz alıcı bir tuvalet vardı üstümde... Ee, başka şeye karışmam, ama giyinmesini bilirim ben...

POLİNA ANDREYEVNA: Kostya çalışıyor. İçi sıkılıyor zavallı çocuğun.

ŞAMRAYEV: Gazeteler veryansın ediyorlar aleyhinde.

MÂŞA: Yetmiş yedi!

ARKADİNA: Aldırmayıversin.

TRİGORİN: Şansı yok. Kendi sesini bulamadı bir türlü. Tuhaf, bulanık, bazen sayıklamaya benzer bir şeyler var yazdıklarında. Kişileri yaşamıyor.

MÂŞA: On bir!

ARKADİNA (*göz ucuyla Sorin'e bakarak*): Petruşa, sıkılıyor musun? (*Bir sessizlik...*) Uyumuş.

DORN: Ekselans uyumuş.

MÂŞA: Yedi! Doksan!

TRİGORİN: Ben böyle bir yerde, böyle bir göl kıyısında yaşasam, elime kalem mi alırdım yazmak için? İçimdeki bu tutkuyu yener, balık tutmaktan başka bir şey yapmazdım.

MÂŞA: Yirmi sekiz!

TRİGORİN: Bir hani balığı ya da tatlı su levreği yakalamaktan daha büyük zevk mi olur!

DORN: Ben Konstantin Gavrilıç'ın yeteneğine inanıyorum. Bir şeyler var çocukta. Kesinlikle var! İmgelerle düşünüyor. Hikâyeleri canlı, parlak. Kendi payıma, ben çok etkileniyorum onlardan. Üzücü olan, belirli bir amacın olmayışı. Okurda birtakım izlenimler uyandırıyor, hepsi bu... Fakat sadece izlenimlerle nereye kadar gidilir ki! İrina Nikolayevna, oğlunuz yazar diye mutlu musunuz?

ARKADİNA: İnanır mısın, henüz hiçbir şey okuyamadım ondan. Fırsat olmadı.

MÂŞA: Yirmi altı!

(*Treplev sessizce girer, masasına doğru gider.*)

ŞAMRAYEV (*Trigorin'e*): Ha, Boris Alekseyeviç, sizin bir şeyiniz var bizde.

TRİGORİN: Nedir?

ŞAMRAYEV: Konstantin Gavrilıç'ın vurduğu bir martı vardı ya hani, bana onun içini doldurtmamı emretmişsiniz.

TRİGORİN: Anımsayamadım! (*Bir an düşünür.*) Anımsayamadım, hayır!

MÂŞA: Altmış altı! Bir!

TREPLEV (*pencereyi ardına kadar açar ve kulak kabartır.*) Nasıl da karanlık! İçimdeki bu sıkıntının nedenini bilsem...

ARKADİNA: Kostya, kapa pencereyi, fena esiyor.

(*Treplev pencereyi kapatır.*)

MÂŞA: Seksen sekiz!

TRİGORİN: Bayanlar baylar; tombala!

ARKADİNA (*sevinçli*): Bravo! Bravo!

ŞAMRAYEV: Bravo!

ARKADİNA: Şansı her zaman her yerde yaver gider bu adamın. *(Kalkar.)* Hadi gidip bir şeyler atıştıralım şimdi. Ünlü yazarımız bugün öğle yemeği de yemedi. Yemekten sonra devam ederiz. *(Oğluna)* Kostya, bırak yazmayı da, yemeğe gel.

TREPLEV: Sağol anne, ben tokum.

ARKADİNA: Nasıl istersen. *(Sorini uyandırır.)* Petruşa, yemek vakti geldi! *(Şamrayev'in koluna girer.)* Beni Harkov'da nasıl karşıladıklarımı anlatayım size...

(Polina Andreyevna mumları söndürür; Dom'la birlikte Sorin'in tekerlekli koltuğunu iterler. Birlikte sol kapıdan çıkar hepsi. Sahnede, yazı masasında oturmakta olan Treplev kalır sadece.)

TREPLEV *(yazmaya hazırlanır; daha önce yazdıklarını gözden geçirir):* Yeni biçimler konusunda çok söz ettim ama, yavaş yavaş kendimin de basmakalıp bir söyleyişe kaydığımı hissediyorum... *(Okur.)* “Duvardaki afişte deniyordu ki...”, “Koyu, siyah saçlarla çerçevelenmiş solgun bir yüz...” Deniliyordu ki... çerçevelenmiş... *(Karalar.)* Bayat sözler bunlar. Kahramanın, yağmurun sesiyle uyanmasıyla başlayacağım, geri kalan her şey dışarı! Mehtaplı gece tasviri uzun ve özentili. Trigorin için kolay bunlar; kendi yöntemini elde etmiş o... Su bendinde kırık bir şişe ağzının parlaması ve değirmen taşının gölgesi mehtaplı bir gecenin tasviri için yetiyor ona. Bana ise titrek ışıklar, yıldızların yumuşak parıltısı, bir piyanonun uzaklardan gelen ve güzel kokularla dolu dingin havada yitip giden ezgileri gerekli... Ne işkence! *(Bir sessizlik...)* Biçimin eskiliğinde ya da yeniliğinde değil iş, yazdığım şeyi hangi biçimde olduğunu düşünmeden yazmanda, çünkü sözler özgürce akmaktadır ruhundan, bunu gitgide daha iyi anlıyorum... *(Birisi masaya en yakın pencereyi tıklatar dışardan.)* O da ne? *(Pencereden dışarı bakar.)* Karanlıktan başka bir şey görünmüyor. *(Camlı kapıyı açıp kahveye bakar.)* Basamaklardan aşağı koşuyordu biri. *(Seslenir.)* Kim var orda? *(Çıkar. Terasta hızlı hızlı yürüdüğü duyulur. Yarım dakika sonra Nina Zareçnaya ile döner.)* Nina! Siziniz demek, Nina! *(Nina başını göğsüne dayar onun, sessizce ağlar.)*

TREPLEV *(çok duygulanmış):* Nina! Siziniz bu, Nina!.. İçime doğmuştu, bütün gün bir sıkıntı kemirip duruyordu içimi... *(Şapkasını ve pelerinini çıkarmasına yardım eder.)* Oh, biriciğim benim, güzelim, sevgilim! Geldi sonunda! Ama ağlamayalım, ağlamayalım ne olur!

NİNA: Biri var burada!

TREPLEV: Yok kimse.

NİNA: Kapıları kilitleyin, içeri giren olur.

TREPLEV: Yok, girmez kimse.

NİNA: İrina Nikolayevna'nın burada olduğunu biliyorum. Kapıları kilitleyin.

TREPLEV (*sağdaki kapıyı anahtarla kilitler; soldakine giderken*): Kilidi yok bunun, şu koltuğu yanaştırayım. (*Bir koltuğu itip kapının arkasına dayar*.) Korkmayın, kimse girmez içeri.

NİNA (*Treplev'in yüzüne dikkatle bakar*): Sıcak, güzel... Konuk salonuydu burası. Çok değişmiş miyim?

TREPLEV: Evet. Zayıflamışsınız, gözleriniz daha da irileşmiş... Nina, sizi görmem ne tuhaf! Neden hep kaçtınız benden? Neden şimdiye kadar gelmediniz buraya? Bir haftadır şehirde olduğunuzu biliyorum. Her gün birkaç kez otelinize gelip dilenci gibi pencerenizin altında durdum...

NİNA: Benden nefret edersiniz diye korkuyordum. Her gece düşümde karşılaşıyoruz, tanımiyorsunuz beni... Bilseniz, ah! Geldiğimden beri buralarda dolaşıyorum... Gölün çevresinde... Birçok kez evinizin yakınına kadar geldim, ama bir türlü, bir türlü cesaret edemedim içeri girmeye. Oturalım hadi. (*Otururlar*.) Oturalım da konuşalım doya doya. Ne güzel burası, kuytu. Rüzgârı işitiyor musunuz? Bir cümle vardır Turgenyev'de: "Böyle gecelerde, sıcak bir köşesi, bir yuvası olanlara ne mutlu!" Bense bir martıyım... Yok, değil. (*Alnını ovuşturur*.) Ne diyordum... Ha, Turgenyev... "Tanrı tüm barınaksızların yardımcısı olsun..." Neyse. (*Hüngür hüngür ağlar*.)

TREPLEV: Nina, ağlıyorsunuz yine, Nina!

NİNA: Ağlayayım, bırakın. Böylece ferahlıyorum biraz. İki yıldır hiç ağlamadım. Dün akşam geç vakit, tiyatromuz yerinde mi diye bahçeye bakmaya geldim. Baktım, duruyor orda! İki yıldan sonra ilk kez ağladım. İçim açıldı, ferahladım. Bakın, ağlamıyorum artık. (*Treplev'in elini tutar*.) Demek, yazar oldunuz. Siz yazaç ben aktris... Böylece biz de bir girdaba yuvarlandık... Oysa bir çocuk sevinciyle yaşıyordum burada... Sabahları uyanınca bir şarkı tutturuyor, sizi seviyor; şöhret düşleri kuruyordum; ya şimdi? Yarın sabah erkenden üçüncü mevkide köylülerin arasında Yeletz'e gidip, kültürlü görünme meraklısı tüccarların yapışkan iltifatlarına katlanmam gerekecek...

TREPLEV: Neden gidiyorsunuz Yeletz'e?

NİNA: Bütün kış angajmanım var. Vakti geldi.

TREPLEV: Nina, nefret ettim sizden, lanetler yağdırdım; mektuplarınızı, fotoğraflarınızı yırtıp attım. Ama her an, bütün benliğimin, size sonsuzca bağlı olduğunu biliyordum. Sizi sevmemek elimde değil Nina. Sizi yitirdiğim, yazdıklarımın yayınlanmaya

başlandığı zamandan beri, hayat dayanılmaz bir şey oldu benim için... Sanki ansızın koparıldım gençliğimden ve bazen bu dünyada doksan yıldır yaşıyormuşum gibi geliyor bana. Size sesleniyor; ayaklarınızın bastığı toprakları öpüyor; nereye baksam yüzünüzü, hayatımın en güzel yıllarında bana ışıldayan o sevgili gülümsemenizi görüyorum...

NİNA (*şaşırmış*): Neden söylüyor bunları bana, neden?

TREPLEV: Yapayalnızım, beni ısıtacak hiçbir sevgi yok, bir yeraltı zindanındaymışım gibi üşüyorum, yazdıklarım da soğuk, yavan, bulanık... Nina, yalvarırım burada kaim, ya da bırakın sizinle geleyim...

(*Nina aceleyle şapkasını ve pelerini giyer*.)

TREPLEV: Nina, neden? Ne olur, Nina... (*Onun giyinmesine bakar. Bir sessizlik...*)

NİNA: Arabam bahçe kapısı önünde bekliyor... Gelmenize gerek yok... Ben giderim...

(*Gözyaşları arasında*) Bir bardak su verir misiniz?

TREPLEV (*sıyrı verir*): Şimdi nereye gideceksiniz?

NİNA: Şehre. (*Bir sessizlik...*) İrina Nikolayevna burada mı?

TREPLEV: Evet... Perşembe günü dayım kötüleşti birden, telgraf çektik gelmesi için. ,

NİNA: Neden bastığım toprakları öptüğünü söyledin bana? Beni öldürmek gerek. (*Masaya eğilir*.) Öyle yorgunum ki! Dinlenebilsem, birazcık dinlenebilsem! (*Başım kaldırır*.) Bir martıyım ben... Yok, değil. Aktrisim. Ah, evet! (*Arkadına ve Trigorin'in gülüşmelerini duyarak kulak kabartır. Sonra soldaki kapıya doğru koşarak anahtar deliğinden bakar*.) O da burada demek! (*Treplev'e dönerek*) Eh, iyi... Ne yapalım... Evet... Tiyatroya inanmıyor, hayallerimle alay ediyordu... Böylece ben de inancımı yitirdim yavaş yavaş, hevesim kalmadı... Sonra aşkın getirdiği sorunlar, kıskançlıkla^ yavrum için duyduğum sürekli korku... Ufaldım, zavallılaştım, boş bir kalıp gibi oynamaya başladım sahnede... Ellerimi nereye koyacağımı bilemiyor, ayakta düzgün durmayı beceremiyor, sesimi denetleyemiyordum... İnsanın çok berbat oynadığını hissetmesi ne korkunç şeydir bilemezsiniz! Bir martıyım ben. Yok, değil. Anımsıyor musunuz, bir martı vurmuştunuz. Günün birinde bir adam geliyor, görüyor onu ve yapacak başka bir işi olmadığından kıyıyor ona... Küçük bir hikâye konusu... Yok, bu da değildi söylemek istediğim... (*Alnını ovuşturur*.) Ne diyordum? Sahneden söz ediyordum, evet. Şimdi öyle değilim artık... Şimdi gerçek bir aktrisim, zevk duyarak, coşkuyla oynuyorum; kendimden geçiyorum sahnede ve çok güzel olduğumu hissediyorum. Burada olduğum şu günlerde de yürüyorum hep, yürüyor ve düşünüyorum... İçimdeki bir gücün gelişip büyüdüğünü

hissediyorum gitgide... Kostya, yazmışız ya da sahnede oynamışız, fark etmez, anlıyorum ki bizim bu işlerde başta gelen şey parlı, şöhret filan gibi benim hayal ettiğim o şeyler değil, sabredebilme yeteneğidir... Kaderine katlanmasını bil ve inançlı ol... İnanıyorum ben ve o kadar çok acı çekmiyorum şimdi... Bir görevim, bir amacım olduğunu düşündüğümde, hayattan korkmuyorum...

TREPLEV (*kederli*): Siz yolunuzu bulmuşsunuz, nereye gittiğinizi biliyorsunuz... Bense, kime, neye gerekli olduğunu bilmeden, hülyaların, görüntülerin kargaşasında sürükleniyorum... Bir inancım yok. Görevimin, amacımın ne olduğunu da bilmiyorum.

NİNA (*kulak kabartarak*): Şşş. Şimdi gidiyorum ben. Hoşça kalın. Büyük bir aktris olduğumda görmeye gelin beni. Söz mü? Ama şimdi... (*Elini sıkar*) Geç oldu. Ayakta duracak halim yok... Yorgunum, karnım da çok acıktı...

TREPLEV: Durun, yiyecek bir şeyler getireyim size...

NİNA: Yok, yok... Geçirmeye gelmeyin beni, kendim giderim... Arabam uzakta değil... Demek onu da kendisiyle getirdi? Eh, iyi... Ne yapalım... Trigorin'e bir şey söylemeyin gördüğünüzde... Onu seviyorum... Hatta eskisinden de daha çok seviyorum... Küçük bir hikâye konusu... Bütün kalbimle seviyorum, umutsuzca... Kostya, ne güzeldi o günler! Anımsıyor musunuz? Hayatımız nasıl da aydınlık, sıcacık, sevinç dolu ve tertemizdi! İnce, narin çiçeklere benzeyen ne duyguları onlar! (*Ezberden okur*) "İnsanlar, aslanlar, kartallar ve keklikler, boynuzlu geyikler, kazlar, örümcekler, derin suların suskun balıkları, deniz yıldızları ve gözle görülmesi olanaksız varlıklar; tek sözcükle, tüm canlılar, yaşamlarının kederli çemberini tamamlayıp söndüler... Artık binlerce yüzyıldır yeryüzü tek bir canlı varlık taşıyor üzerinde ve bu zavallı ay boşu boşuna yakıyor fenerini. Çayırlarda çığırarak uyanan turna kuşları yok artık ve ıhlamur korularında mayıs böceklerinin vızıltıları işitilmiyor... (*Treplev'i taşkınlıkla kucaklar ve camlı kapıdan kaçıp gider*)

TREPLEV (*bir sessizlikten sonra*): Bahçede bir gören olur da anneme söylerse hiç iyi olmaz. Üzülebilir annem... (*İki dakika süresince tüm el yazmalarını sessizce yırtar ve masanın altına fırlatır, sonra sağdaki kapıyı açıp kapar*)

DORN (*soldaki kapıyı açmaya çalışarak*): Tuhaf şey. Kilitlenmiş sanki... (*Girer ve koltuğu yerine koyar*) Engelli koşu! (*Arkadına, Polina Andreyevna, arkalarında da şişelerle Yakov ve Mâşa, sonra Şamrayev ve Trigorin girerler*)

ARKADİNA: Kırmızı şarapla Boris Alekseyeviç'in birasını, şuraya, masaya koyun. Hem

oynar, hem içeriz. Buyurun, oturalım.

POLİNA ANDREYEVNA (*Yakov'a*): Çayı da getir. (*Mumları yakar; oyun masasına oturur.*)

ŞAMRAYEV (*Trigorin'i dolaba götürür*): İşte, az önce sözünü ettiğim şey burada... (*Dolaptan içine saman doldurulmuş bir martı çıkarır.*) Siz ısmarlamıştınız...

TRİGORİN (*martıya bakar*): Anımsamıyorum! (*Biraz düşünür.*) Hayır, anımsamıyorum!
(*Sağdan, sahne gerisinden bir silah sesi işitilir; hepsi irkilir.*)

ARKADİNA (*korku içinde*): Nedir bu?

DORN: Hiç. İlaç çantamdaki şişelerden biri patlamıştır. Kaygılanacak bir şey yok.
(*Sağdaki kapıdan çıkar; yarım dakika sonra döner.*) Tahmin ettiğim gibi. Eter şişesi patlamış. (*Bir şarkı mırıldanır.*) “İşte yeniden karşında senin, büyülenmiş gibi duruyorum ben...”

ARKADİNA (*yerine oturarak*): Öff, öyle korktum ki... Birden aklıma... (*Yüzünü elleriyle kapar.*)
Bir an gözlerimin önü karardı...

DORN (*bir dergiyi karıştırarak, Trigorin'e*): İki ay kadar önce bir yazı çıkmıştı bu dergide... Amerika'dan gönderilen bir mektup... Size bir şey sormak istiyorum bu konuda. (*Kolunu Trigorin'in beline dolayarak sahne önüne götürür onu.*) Çünkü bu sorun çok ilgilendiriyor beni. (*Sesini alçaltarak*) İrina Nikolayevna'yı alıp bir yerlere götürün. Konstantin Gavriloviç kendini vurmuş.

PERDE